

ELEKTROPRIVREDA

#422 LIST ELEKTROPRIVREDE
CRNE GORE AD NIKŠIĆ

UTVRĐEN MODEL NAPLATE KONCESIONIH NAKNADA
ZA KORIŠĆENJE HIDROENERGETSKOG POTENCIJALA

Veći trošak za EPCG, bez uticaja na kupce

▶ strana 10

U TREBINJU ODRŽAN ČETVRTI
SAMIT ENERGETIKE SET 2023

**Skup ispunio
očekivanja**

▶ strana 16

HE "PIVA" OBILJEŽILA
47 GODINA RADA

**Čvrsta poluga
energetskog
sistema države**

▶ strana 8

EKOLOŠKA
REKONSTRUKCIJA TE
„PLJEVLJA“ U PUNOM ZAMAHU

**Pristiže
oprema iz Kine**

▶ strana 4

#422

SADRŽAJ

LIST ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE AD NIKŠIĆ

Predsjednik Odbora direktora
MILUTIN ĐUKANOVIĆ

Rukovodilac Sektora za
korporativne komunikacije
TOMAŠ DAMJANOVIĆ
tomas.damjanovic@epcg.com

Izvršni direktor
NIKOLA ROVČANIN

Šefica Službe za odnose
sa javnošću i marketing
MILICA ABRAMOVIĆ
milica.abramovic@epcg.com

Glavni i odgovorni urednik
MIODRAG VUKOVIĆ
miodrag.vukovic@epcg.com

Novinari
TATJANA KNEŽEVIĆ PERIŠIĆ
tatjana.perisic@epcg.com

MARIJA VUKOTIĆ
marija.vukotic@epcg.com

DRAGANA B. MIJUŠKOVIĆ
dragana.mijuskovic@epcg.com

Urednik fotografije
ZORAN ĐURIĆ
zoran.djuric@epcg.com

Dizajn i priprema za štampu
BLAŽO VELJOVIĆ
veljovic.pg@gmail.com

Adresa redakcije:
Ulica Vuka Karadžića 2, Nikšić

Tel/faks:
040/204-223

e-mail:
list.epcg@epcg.com

veb sajt:
www.epcg.com

Izdavač:
Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

Tiraž:
1200

Štampa:
Grafo Group

14

INTERVJU: Ivan Mrvaljević,
izvršni rukovodilac Direkcije
za razvoj i investicije

19

INTERVJU: Miroslav Nikolić,
rukovodilac Sektora razvoja
za obnovljive izvore energije
u JP Elektroprivreda HZHB

28

PREDSTAVLJAMO:
Žarko Malović, najbolji
radnik iz HE Perućica

30

KK EPCG OSVOJIO
„PALMON CUP“

29

EPCG i OSCG
nastavljaju uspješnu
saradnju

4

AKTUELNO
Pristiže oprema iz Kine

8

POVODI
Čvrsta poluga energetskog
sistema države

6

AKTUELNO
Dobit kompanije 4,3 miliona

10

TEMA BROJA
Veći trošak za EPCG,
bez uticaja na kupce

7

AKTUELNO
Epcg ostvarila dobit 140 miliona

13

SNABDIJEVANJE
Odgovornim radom
do bolje naplate

16

OBJEKTIV
Skup ispunio očekivanja

20

IZMEĐU DVA BROJA
EPCG jedan od
osnivača i vlasnika
Tim EBRD posjetio EPCG

21

IZMEĐU DVA BROJA
DMS može poboljšati
poslovanje firme

22

CEDIS
Priprema trafostanica
za uvođenje SCADA sistema

23

CRNA GORA
Direktor Energetske zajednice
krajem aprila u Crnoj Gori
CGES u narednih pet godina planira
investicije vrijedne 195 miliona

24

SA SVIH STRANA

26

INTERVJU
Crna Gora je konačno
ucrtana na svjetsku PR mapu

29

DRUŠTVO
EPCG ponovo sponzor Vaterpolo-
plivačkog saveza Crne Gore

31

PUTOPIS
Putovanje Bosnom i
Hercegovinom(ii)

33

NAGRADNA IGRA

35

NIKOLA TESLA
MUDRE MISLI

ISSN
1805136

NIKŠIĆ
APRIL
2023.

EKOLOŠKA REKONSTRUKCIJA TE „PLJEVLJA“ U PUNOM ZAMAHU

Pristiže oprema iz Kine

Stigao prvi kontigent opreme za ekološku rekonstrukciju TE „Pljevlja“. Realizacija projekta vrijednog 72 miliona eura donijeće brojne benefite i doprinijeće ispunjavanju ekoloških zahtjeva, koji su neophodni u postupku pridruživanja EU

Dragana B. Mijušković

Oprema za ekološku rekonstrukciju TE „Pljevlja“, iz prvog kontigenta, stigla je na gradilište krajem marta ove godine. Radi se o opremi za rashladni toranj i postrojenje za odsumporavanje čime su se stekli neophodni uslovi za uspješan početak radova na mašinskim i elektro instalacijama.

- Koncipirali smo radove i dinamiku da prvo završimo sve građevinske radove na postrojenjima za koje je prvo stigla oprema. Dakle, sada možemo neometano da počnemo sa radovima na mašinskim instalacijama, a da se paralelno sa tim završe građevinski radovi na ostalim postrojenjima gdje nijesu završeni - rekao je glavni operativni direktor EPCG i menadžer projekta ekološke rekonstrukcije TE „Pljevlja“ Zoran Šljukić.

Izvršni direktor EPCG Nikola Rovčanin, naglasio je značaj ove investicije u vrijednosti od 72 miliona eura, te podsjetio na

benefite koje donosi realizacija projekta ekološke rekonstrukcije.

- Trudimo se da sa našim partnerima, našim izvođačima radova, u što kraćem roku realizujemo ovaj projekat imajuću u vidu potrebu države Crne Gore da ispunjava ekološke zahtjeve koji su neophodni u postupku pridruživanja EU, kada su u pitanju praškaste materije, sumporni i azotni oksidi. Tome će definitivno doprinijeti svi ovi sistemi koje ugrađujemo i na taj način će se Crna Gora pozicionirati kao država koja posjeduje jedan od najmoder-

nijih objekata iz oblasti termoenergetike u regionu, ali i šire - rekao je Rovčanin.

Oprema za ekološku rekonstrukciju iz Kine za Crnu Goru doprema se brodovima u tri kontigenta, a zatim kamionima do gradilišta u Pljevljima. Prvi dio opreme stigao je u Luku Bar sredinom marta.

Tom prilikom, Wang Junjing, ispred kompanije Dongfang Electric podsjetio je na dug put od Kine do Crne Gore.

- Pošto nemamo svoje brodove, morali smo da iznajmimo posebne koji su bili u mogućnosti da prevezu potreban materi-

Počeo remont TE Pljevlja

Zbog redovnog godišnjeg remonta, koji je u TE Pljevlja počeo 17. marta, van mreže je naš najstabilniji izvor energije. Remont će trajati 45 dana, a ukupna vrijednost radova je između 2.5 do tri miliona eura. Radovima će biti obuhvaćeni kotao, mašinska sala i spoljašni objekti. Pored sopstvene radne snage, remontni radove će obavljati firme Termo-elektromont i Rototerm sa svojim podizvođačima.

jal za projekat ekološke rekonstrukcije u Pljevljima. Ovo je prva isporuka potrebnog materijala, a kroz dvije sljedeće isporuke biće dopremljen ostatak - rekao je Junjing.

Njegov kolega i glavni menadžer Zhao Kun, čekajući isporuku robe na gradilištu u TE „Pljevlja“ pohvalio se odličnom saradnjom EPCG i kompanije Dongfang Electric.

- Jako smo zadovoljni trenutnom dinamikom i sve ide po planu. U ovoj godini su planirani radovi koji su vezani za nova postrojenja, dok će se povezivanje objekata i puštanje u probni rad obaviti u drugoj polovini 2024. i u prvoj polovini 2025. godine - poručio je Kun.

Na naše pitanje koliko je bio izazovan početak realizacije projekta ekološke rekonstrukcije, Kun ističe da smo se svi suočili sa poteškoćama vezanim za pandemiju Covid, koja je imala uticaja na pomjeranje termina, ali da je najvažnije da je posao počeo i za sada ide po planu.

- Izazov koji je sada pred nama jeste kako da povežemo novi sistem sa starim, ali ne sumnjam da će sve proteći kako je planirano. Drugi dio šarže u Crnu Goru očekuje se u junu, dok će treći dio biti dopremljen iz Kine u oktobru - ističe Kun.

Kada govorimo o probnom periodu nakon ekološke rekonstrukcije Zoran Šljukić objašnjava da je to planirano da se sprovede tokom tri mjeseca.

- U tom periodu planirano je da se otklone svi nedostaci, nakon toga kreće test performansi koji će trajati dva mjeseca. To je vremenski interval u kojem se dokazuje da li su Kinezi ostvarili sve ono što im je bilo dato kao zadatak kroz tehničku specifikaciju na tenderu i kroz projektni zadatak

Premašen plan

Ističući dobro poslovanje TE „Pljevlja“, glavni operativni direktor EPCG Zoran Šljukić naglasio je, da je termoelektrana 2022. godine, prebacila godišnji plan proizvodnje za 108 GWh.

- Ovo su odlični rezultati s obzirom na starost postrojenja. To nam govori koliko se u TE „Pljevlja“ ozbiljno i predano radi, te na koji način se održava postrojenje. Sam taj „prebačaj“ proizvodnje u prošloj godini, prema cijenama na berzi, vrijedio je 29 miliona eura - zaključio je Šljukić.

koji je sačinio stručni tim. Njihov zadatak je da u tih 60 dana mjere sve performanse, da bi se dokazalo da je nivo sumpornih oksida ispod 130mg/m³, nivo azotnih ispod 150mg/m³ i da su zadovoljeni svi ostali parametri propisani tenderskom dokumentacijom. Neće se vršiti se mjerenja kratkotrajno, već se mjeri upravo dva mjeseca da bi se dokazalo da na različitim režimima i na različitom kvalitetu uglja sve

funkcioniše kako treba - jasan je Šljukić.

Nikola Rovčanin naglasio je, da je projekat ekološke rekonstrukcije važan i sa aspekta toplifikacije Pljevalja, što je proglašeno za javni interes. Podsjetio je da će u modernizaciju TE „Pljevlja“ biti uloženo preko 100 miliona eura i da će Crna Gora biti država koja posjeduje najmoderniji objekat iz oblasti termoenergetike.

- Pored ovoga, radimo i na samoj modernizaciji TE „Pljevlja“. Ekološka rekonstrukcija i ono što planiramo, predstavlja najveće ulaganje u TE „Pljevlja“ od njenog osnivanja 1982. godine. Iznos koji je predviđen za njenu modernizaciju prelazi 100 miliona eura. Ovo je dokaz da, i pored činjenice da smo posvećeni razvoju projekata zelene energije, ulažemo i u postojeće objekte - kazao je Rovčanin iznjevši očekivanje da će ovaj projekat donijeti pozitivne ekonomske efekte i za sama Pljevlja, s obzirom na to da je investitor najavio i prijem određenog broja radnika za potrebe njegove realizacije.

Građevinski radovi na ekološkoj rekonstrukciji TE „Pljevlja“ počeli su 27. aprila prošle godine i do sada je završeno preko 70 odsto tih radova. Dinamičkim planom je predviđeno da sve bude završeno 2024 ili 2025. godine.

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI I ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA EPCG U 2022.GODINI

Dobit kompanije 4,3 miliona

Ukupni prihodi Društva, ostvareni u 2022.godini, iznose 541.827,356€, dok su ukupni rashodi 536.809.854€. Ostvareni dobitak, nakon oporezivanja, je 4.286.512€, kaže se u Izvještaju menadžmenta EPCG o poslovanju Kompanije tokom prošle godine, uz preciziranje da je konačna neraspoređena dobit 68,6 miliona eura

Tatjana Knežević Perišić

Glavni faktori koji su uticali na poslovanje Kompanije su kretanja cijena na tržištima električne energije i hidrološke prilike; energetska kriza u Evropi je za posljednju imala cjenovne istorijske maksimume, uz nestabilnost u snabdijevanju gasa i električne energije, ocjenjuje Menadžment. Nagli rast cijena električne energije na tržištu, podudario se sa periodom kada EPCG ima potrebu za značajnim uvozom (maj-oktobar), dok su relativno niže cijene pratile periode kada je EPCG bila izvozno orijentisana (prvi kvartal, novembar i decembar 2022. godine). Cijene su se kretale u opsegu od 200 - 500 €/MWh na mjesečnom nivou, a s druge strane, loša hidrologija je uslovala izostanak padavina tokom prvih 8 mjeseci. Rezultat od oko 60% prosječnih padavina uslovio je proizvodnju električne energije iz hidroelektrana 46,65%; male

HE su „pokrile“ 0,11%, dok je TE Pljevlja proizvela ostatak od 53,24% od ukupno 2.731,7 GWh.

U takvim okolnostima, EPCG je uspjela da efikasno upravlja proizvodnjom električne energije, da uredno i kvalitetno snabdijeva konzum električnom energijom, poslovala je profitabilno i ostvarila dobre poslovne odnose sa svim partnerima. O tome govore precizne brojke:

Ukupni prihodi Društva ostvareni u 2022.godini iznose 541.827,356€, koje čine poslovni prihodi u iznosu od 522.421.727€ i finansijski prihodi u iznosu od 19.405.629€. Ukupni rashodi iznose 536.809.854€, koje čine troškovi poslovanja u iznosu od 507.165.060€, troškovi zarada u iznosu od 26.528.649€, ostali poslovni rashodi u iznosu od 1.955.205€, finansijski rashodi u iznosu od 1.160.940€ i neto troškovi poreza (tekući i odloženi porez) iznose 730.990€.

Ostvareni dobitak nakon oporezivanja

Društva u 2022. godini iznosi 4.286.512€ i manji je za 43.161.995€ ili 90,97% od ostvarenog u 2021. godini kada je iznosio 47.448.507€. Konačno stanje neraspoređene dobiti na dan 31.12.2022 godine je 68,6 miliona €.

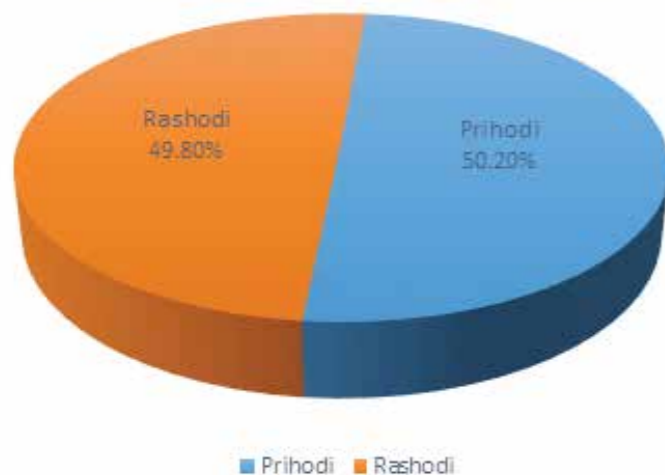
Ukupni poslovni prihodi ostvareni u 2022.godini iznose 522.421.727€, dok su ukupni poslovni rashodi 535.648.914€. Prihodi od prodaje - neto prihodi iznose 516.561.108€ i veći su za 44,59% u odnosu na isti period prošle godine. Troškovi poslovanja, koje čine nabavna vrijednost prodane robe, troškovi materijala, amortizacija i ostali troškovi poslovanja, u 2022. godini iznose 507.165.060€ i veći su za 59,11% u odnosu na isti period prethodne godine. Troškovi zarada u 2022.godini iznose 26.528.649€ i veći su za 18,71% u odnosu na prošlu godinu.

U godini punoj izazova, Društvo je uspjelo sačuvati likvidnost, kreditni bonitet, povećati stepen naplate i broj redovnih platiša, kao i isti nivo cijena električne energije koje naplaćuje od građana i privrede. Bitno je naglasiti da su svi navedeni rezultati ostvareni bez pomoći države, a uz profesionalan odnos prema Društvu, kako Odbora direktora i menadžmenta, tako i svih zaposlenih, kaže se u Izvještaju.

Posebno se ističe i činjenica da su ukupna kapitalna ulaganja u EPCG iznosila 47.308.878,84€, od čega su za Toščelik iznosila 20.423.173,42€. Među najznačajnije investicije, koje su realizovane ili dijelom realizovane u protekloj godini su: početak ekološke rekonstrukcije TE „Pljevlja“, adaptacija kotla TE „Pljevlja“, kapitalni remont agregata A3 HE „Piva“, Solari 3000+ i Solari 500+, rekonstrukcija i modernizacija HE „Perućica“ - II faza, nastavak korišćenja i fazne rekultivacije deponije „Maljevac“.

Investicije se nastavljaju i u tekućoj godini, a planirana sredstva su oko 105 miliona eura, kako bi se realizovali projekti FC Proizvodnje i Direkcije za razvoj i inženjering. Uz već navedene, tu su nastavak realizacije projekata VE Gvozd i SE Briska Gora, projekta izgradnje HE Komarnica, ugradnja agregata A8 u HE „Perućica“, dalja realizacija projekta „Solari 5.000+“, te izgradnja mHE „Otilovići“. Tu su i aktivnosti na značajnim projektima: HE „Kruševo“, Bilečko jezero - HE „Boka“, SE „Branja Slano“, SE „Branja Vrtac“, SE „Vilusi“, uključuje se u Izvještaju Menadžmenta o finansijskom poslovanju EPCG za 2022.godinu.

Odnos prihoda i troškova 2022

Dragana.B. Mijušković

Elektroprivreda je za period od 24 mjeseca ostvarila dobit od 140 miliona evra. To su preliminarni rezultati, koji se vrlo malo mogu promijeniti. Takođe, u ovom periodu nije bilo povećanja električne energije. Da smo se vodili politikom kako se formiraju cijene drugih energenata, prije svega goriva, to bi za građana bilo veliko opterećenje. Možemo da kažemo da smo po osnovu toga uštedjeli građanima preko milijardu evra - rekao je Đukanović

Na pres konferenciji prezentovan je i podatak da je u Budžet u poslednjih 24 mjeseca uplaćeno 102 miliona evra, po osnovu dobiti 30 miliona, a po osnovu ostalih dažbina 72 miliona.

- Mi smo u prvom kvartalu prikazali jedan dio rezultata koji se suštinski odnose na 2022. godinu. Tako smo kraj 2022. godine završili sa suficitom u našim akumulacijama od 100 GW/h. Mi smo to mogli da prodamo u zadnjih desetak dana decembra i po tom, osnovu zaradili bi 10 miliona evra. Jer je tada cijena el. energije na berzi bila oko 100 evra. To bi uticalo da se dobit iz 2022. godine poveća za tih 10 miliona evra, međutim, mi smo odlučili da te viškove prodamo u prvom kvartalu 2023. godine i po tom osnovu zaradili smo 25 miliona evra. Odnosno možemo reći ekstra profita 15 miliona evra“ naglasio je.

Predsjednik Borda direktora podsjetio je da su pregovori o kupovini Željezare trajali od ljeta do kraja decembra.

- Mi smo fakturu za imovinu Željezare dobili pod datumom 30.decembar 2022. ali to nijesmo knjižili u 2022. godini, nego smo sve to ostavili da se knjiži u prvom kvartalu 2023. godine. Tako da smo dobili da imovina koju smo mi platili 20 miliona evra, danas vrijedi 63 miliona evra- kazao je Đukanović i naglasio da je EPCG Željezara kao čerka firma već počela da gradi elektrane snage približno 2 MW.

- Mi smo ubijeđeni da će u EPCG Željezari biti puno značajnih investicija, a takođe se u EPCG radi na projektima vrijednosti preko 2.5 milijardi evra, što znači da je pred EPCG period koji mora da iskoristi da bi donijela dobit zajednici - ocijenio je Đukanović.

Predsjednik Borda je podsjetio da kada je novi menadžment došao na čelu firme 1.aprila 2021. godine broj redovnih platiša bio 190 hiljada. 24 mjeseca kasnije, odnosno 31.3.2023. broj redovnih platiša je 230

POSLOVNI REZULTAT EPCG U POSLEDNJE DVIJE GODINE

EPCG ostvarila dobit 140 miliona

U prostorijama EPCG održana pres konferencija, na kojoj su govorili predsjednik Borda direktora Milutin Đukanović, glavni finansijski direktor Miro Vračar i izvršni rukovodilac Sektora za pravne poslove Mićun Milatović. Tema konferencije je bila Poslovni rezultat EPCG u poslednje dvije godine

Preliminarni rezultati na 31.03.2023		
Dobit za period 01.04.2021 - 31.03.2023		
	140.000.000	
Nije bilo poskupljenja struje	Realni rezultati poslovanja u 2022 preneti u Q1 2023	Isplata
Uštede za građane u ovu 24 mjeseca preko:	1000WH uštede u 2022. godini	Redovnih plata na 31.03.2023. godine: 190.000
1.000.000.000	Mogli da prodamo u 2022. godini i zaradimo 10.000.000	Redovnih plata na 31.03.2023. godine: 230.000
Prosječan račun od 33 evra (tamoši 14 115 evra)	Prodali u Q1 2023.godine i zaradili 25.000.000	Povećanje broja redovnih platiša 40.000
Prostori bi bili uštedjeni 3,5 puta	Ostvareni ekstra profit od 15.000.000	
Upaćeno u Budžet	Željezara	Solari 3000+ i 500+
102.000.000	Plaćeno 25.000.000	preko 1500 objekata 17MW
Upaćeno u Budžet po osnovu dobiti	Vrijedi 63.000.000	Prvotvorenost na godišnjem nivou gotovo 100%
30.000.000		
Pa osnovu ostalih dažbina		
72.000.000		

hiljada, što znači da je uvećan za 40 hiljada, dok je procenat naplate trenutno preko 100%. Govoreći o projektu Solari 3000+ i 500+ do sada je ugrađeno preko 17MW na oko 1500 objekata. Na godišnjem nivou će se prihodovali 6 miliona evra, po osnovu oslobođene energije. Sam projekat će biti završen do kraja juna 2023. godine. Miro Vračar svojim izlaganjem se osvrnuo na tekući period i rekao da iako se poslovalo u dosta nepovoljnom periodu EPCG je prebrodila sve poteškoće i ostala posvećena građanima i državi.

- Kapitalna ulaganja u 2022. godini su iznosila 47,3 miliona evra, pored pozitivnog rezultata koji smo ostvarili od 4, 28 miliona evra. 2021. godine u državni budžet je uplaćeno 61,5 miliona evra, dok je u 2022. godine to iznosilo 40,5 miliona evra - objasnio je Vračar.

- U zadnjih 10 godina ostvareni poslovni rezultat u zbiru zaključno sa prvim kvartalom 2021. godine, tj. do momenta promjene menadžmenta on je iznosio oko

127 miliona, dok je pozitivan rezultat od 1.4.2021 do 31.3.2023. godine pozitivan rezultat 140 miliona evra.Ovi rezultati nijesu došli sami, oni su produkt jedne jako velike posvećenosti Odbora direktora, menadžmenta i svih zaposlenih u EPCG - naveo je Vračar.

Mićun Milatović je naglasio da je rešavanje imovinsko-pravnih odnosa u cilju realizacije investicija jedan jako dugotrajan proces.

- Instutucijalni okvir vrlo često je neprikladan, a to nekada zna da bude demotivirajuće kada su u pitanju investicije u oblasti energetike. Očekujemo da u budućim periodima na vrhu liste prioriteta zakonodavnih tijela, odnosno izvršne vlasti bude prije svega uvažavanje ove realnosti, sve u cilju da se u punoj mjeri valorizuje ono što je energetska potencijal Crne Gore i Elektroprivrede konkretno. Posledica toga jeste da neke investicije čekaju, a svako čekanje predstavlja egzaktan gubljenje novca - rekao je Milatović.

HE "PIVA" OBILJEŽILA 47 GODINA RADA

Čvrsta poluga energetskog sistema države

Ispod 42 kilometra dugog Pivskog jezera, sa blizu milijardu kubika vode i 220 metara visoke brane, jedne od najviših na svijetu, tri agregata HE "Piva" su, od 1976. do danas, proizveli preko 34 milijarde kilovat-sati vršne struje. Jedna od ključnih investicija za razvoj crnogorske privrede, izgrađena u pivskim bespućima, u prva tri mjeseca ove godine, već je dostigla gotovo 40% planirane godišnje proizvodnje i dalje je jedna od čvrstih poluga elektroenergetskog sistema Crne Gore. Kada se završi rekonstrukcija sistema upravljanja i regulacije na agregatu A1 i rekonstrukcija komandne sobe, možemo reći da je u elektrani izvršena kompletna revitalizacija opreme

Tatjana Knežević Perišić

Brana "Mratinje", kako se tada zvala, sagrađena prije 47 godina, bila je jedan od simbola jugoslovenske moći. U planinskom masivu na sjeverozapadu države, zbog specifičnih topografskih karakteristika, smještena je ispod površine zemlje. Više od 4000 neimara, iz čitave Jugoslavije, gradilo je ovo nevjerovatno postrojenje, koje, svojom ljepotom, utopljenošću u ambijent masiva i danas oduzima dah. Tri agregata rade u vršnom sistemu, sa mogućnošću brzog startova-

nja i sinhronizacije na dalekovodnu mrežu 220 kV.

Od puštanja u rad, HE je radila u elektroenergetskom sistemu Republike Srbije, saglasno Ugovoru o dugoročnoj poslovno-tehničkoj saradnji, koji je obnovljen 1991. a raskinut 31. decembra 2013. godine, od kada je dio elektroenergetskog sistema Crne Gore.

- HE "Piva" pokazuje da smo nekada imali kalibar da gradimo grandiozne objekte, što obavezuje našu i buduće generacije da se uloži trud kako bi se energetski sistem osavremenjavao, kazao

Pivsko jezero-rezervoar pitke vode

Izgradnjom brane Mratinje, stvoreno je vještačko Pivsko jezero, koje je na nekim mjestima duboko i preko 200m, a dugo je 45km. Smatra se najvećim rezervoarom pitke vode na svijetu. Potapanjem dijela kanjona, potopljena je čitava jedna varošica, staro Plužine, koje je, potom, kompletno izmještena i sagrađena na višoj koti. Slično se desilo i sa Pivskim manastirom, koji je, kamen po kamen, premješten na višu kotu. Taj je podvig trajao 13 godina jer je trebalo preseliti kamen po kamen, o čemu i danas svjedoče brojevi i slova na zidovima, kako bi se tačno znalo gdje se koji nalazio u prvobitnom izdanju. Freske su skidane tako što su se lijepile na platna i prenosile. To su radili vrhunski stručnjaci, koje je nadgledao UNESCO.

je, na prigodnoj svečanosti, predsjednik Odbora direktora EPCG Milutin Đukanović.

- Naša je želja da gradimo hidroelektrane „Komarnicu“ i „Kruševo“, što bi nas učinilo veoma moćnim energetskim sistemom i u regionalnom i evropskim okvirima. Naše kočnice u privredi, generalno, jesu komplikovane regulative, nesređeni javni registri i manjak stručnog kadra. Potrebno je uvezivanje svih društvenih činilaca, jer se samo tako mogu realizovati projekti od opšteg interesa, smatra Đukanović.

Dodaje da HE „Piva“ i kad se suočava sa objektivnim okolnostima, koje ne dozvoljavaju da radi punim kapacitetom, uspijeva da opravda očekivanja:

- To zahvaljujući izuzetnom kolektivu i zaposlenima, čija posvećenost, odgovornost i doprinos i u HE „Piva“, kao i u ostalim djelovima EPCG, garantuju da će se u djelo sprovesti sve ideje i planovi sa osnovnim ciljem prevazilaženja energetskog deficita i stvaranja uslova za intezivniji razvoj, kazao je Đukanović.

Izvršni direktor Nikola Rovčanin smatra da svaki kilovat sat treba cijeniti, jer je zlata vrijedan.

- Sa velikim ambicijama razmišljamo o revitalizaciji i modernizaciji ovog, ali i svih ostalih energetskih objekata u sastavu EPCG. Nesporan je značaj ovog energetskog objekta za Plužine, a EPCG će nastojati da se adekvatno i oduži za korišćenje resursa, kazao je on.

Rovčanin je istakao da je namjera EPCG da gradi nove izvore zelene energije.

- Cilj nam je da smanjimo energetski deficit i obezbijedimo energiju, prijeko potrebnu za intenzivan i stabilan razvoj našeg privrednog sistema i društva u cjelini. Siguran sam da ćemo dobro promišljenim potezima, uz optimalno raspolaganje postojećim resursima u tome i uspjeti i da ćemo u narednim godinama obezbijediti nove megavat sate iz obnovljivih izvora energije zahvaljujući pametnoj valorizaciji ogromnih solarnih, vjetro i hidro potencijala, poručio je Rovčanin.

DAKOVIĆ: PRI KRAJU PROCES MODERNIZACIJE

Elektroprivreda Crne Gore pokrenula je još 2005. godine projekat rekonstrukcije i modernizacije HE „Piva“. Od tada, do danas, rekonstruisana je i modernizovana elektro oprema u visokonaponskom postrojenju, elektro oprema uz proizvodne aggregate, hidromehanička oprema brane i elektrane, sistemi sopstvene potrošnje, veliki broj pomoćnih sistema, što je omogućilo da elektrana pruža dodatne sistemske usluge, poput sekundarne regulacije koja EPCG donosi dodatni profit.

Prvi čovjek HE "Piva", Nikola Daković podsjeća da je preostalo da se rekon-

Graditelji elektrane

Projekat brane je uradio Energoprojekt-Beograd, a podzemnih postrojenja Elektroprojekt-Ljubljana. Geotehničke radove su izveli Institut Jaroslav Černi i Geosonda, a glavne građevinske radove Hidrotehnika-Beograd. Konstruktivna visina betonske brane je 220 metara, dužina luka na kruni 268,6 metara, a dužina luka u nivou korita 40 metara. Radovi u surovim uslovima su trajali 10 godina, a odnijeli su 28 života. Više od 50 tunela, probijenih u stijenama, vodi do ulaza u HE Piva. Izgradnja brane i hidroelektrane, sa pratećom infrastrukturom, koštala bi danas više od milijardu eura!

struiše sistem upravljanja i regulacije na agregatu A1 i rekonstrukcija komandne sobe.

- Nakon toga, može se reći da je u ovoj elektrani izvršena kompletna revitalizacija opreme, koja je usko vezana za agregate i pomoćne sisteme elektrane, a obim rekonstrukcije je takav da elektranu

možemo smatrati potpuno savremenom i spremnom da odgovori na najstrožije zahtjeve EES, kao potpuno novoizgrađena elektrana sličnog kapaciteta i karakteristika, kaže Daković. Ilustruje to podatkom da je u prva tri mjeseca 2023. godine, ova velika hidroelektrana akumulacionog tipa, ostvarila gotovo 40 % ukupno projektovane proizvodnje za ovu godinu:

- Hidro akumulacija HE „Piva“, na početku 2023. godine, raspolagala je potencijalom za proizvodnju 236.127 GWh električne energije, što je na nivou 87,45 odsto energetske vrijednosti maksimalne zapremine. Od početka godine, zaključno sa 27. martom, uspjeli smo da proizvedemo 288.603,75 MWh električne energije, što je 38,5 odsto ukupno projektovane godišnje proizvodnje, naveo je Daković.

Rukovodstvo Kompanije, Milutin Đukanović i Nikola Rovčanin, te izvršni rukovodilac podružnice HE "Piva" Nikola Daković, položili su vijenac na spomenik radnicima koji su poginuli tokom izgradnje ovog grandioznog i jedinstvenog energetskog objekta. "Dok bude Pive, neka traje i sjećanje na njih, koji su i život uzidali u građevinu naše budućnosti."

UTVRĐEN MODEL NAPLATE KONCESIONIH NAKNADA
ZA KORIŠĆENJE HIDROENERGETSKOG POTENCIJALA

Veći trošak za EPCG, bez uticaja na kupce

Nakon zaključenja Ugovora o korišćenju hidroenergetskog potencijala, na osnovu Zakona o koncesijama, između Države Crne Gore i EPCG, biće utvrđena obaveza i način plaćanja koncesione naknade, u visini utvrđenoj propisom Vlade, donijetog na osnovu Zakona o koncesijama, potvrđeno je našem listu u Ministarstvu kapitalnih investicija. Zaključeni su i prvi ugovori sa koncesionarima, a novina je to da su u cijenu električne energije uključeni fiksni i promjenljivi dio

Tatjana Knežević Perišić

Priča o promjeni modela naplate koncesionih naknada počela je od 1. januara, kada su tri kompanije, vlasnici 10 malih hidroelektrana, izašle iz sistema podsticaja za proizvodnju struje iz obnovljivih izvora energije. Vlada u tehničkom mandatu je tada usvojila informaciju u kojoj je istaknuta neophodnost da se sa svim proizvođačima, koji su izašli iz sistema podsticaja, napravi adekvatan sporazum o načinu obračuna koncesionih naknada.

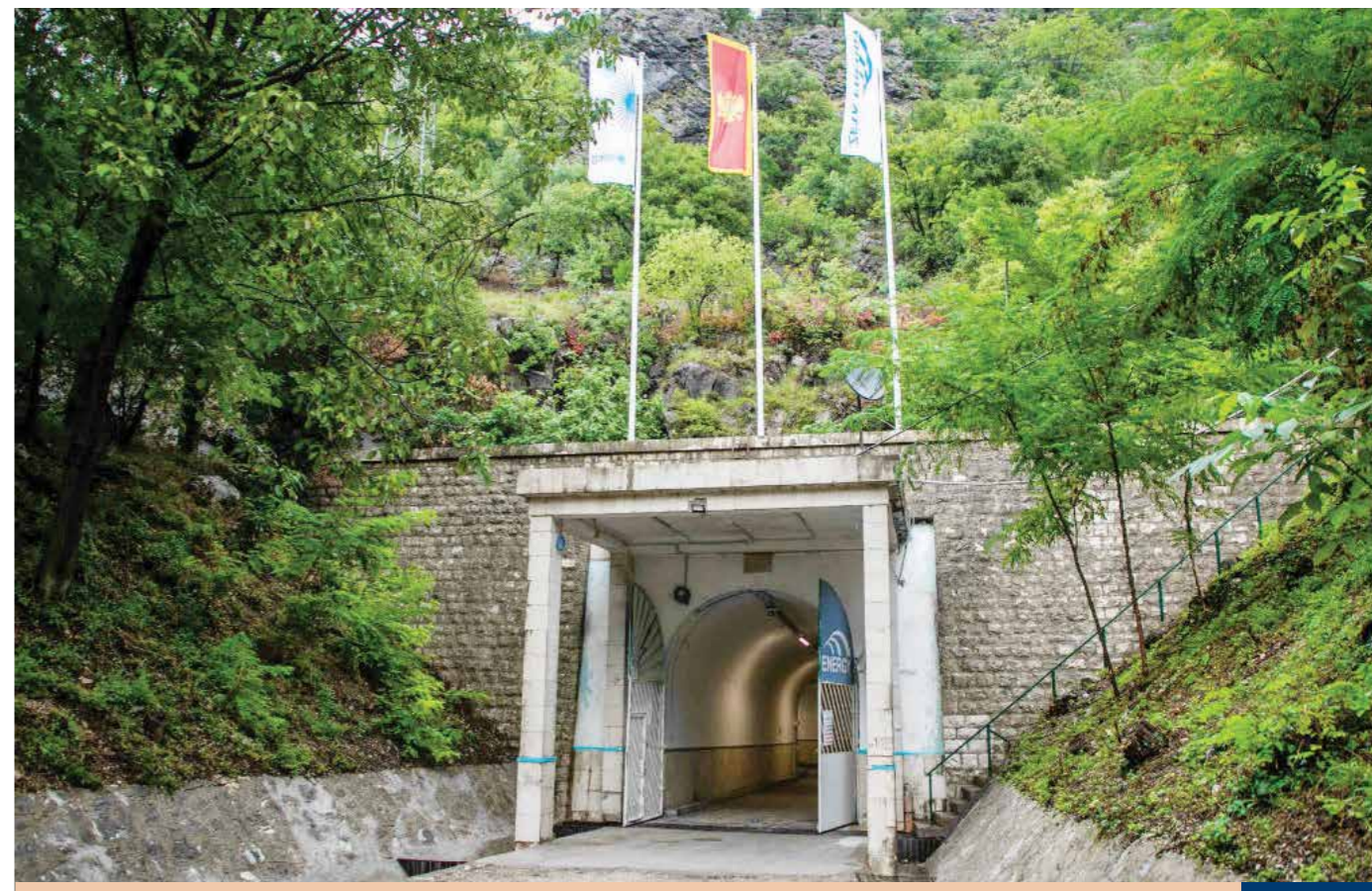
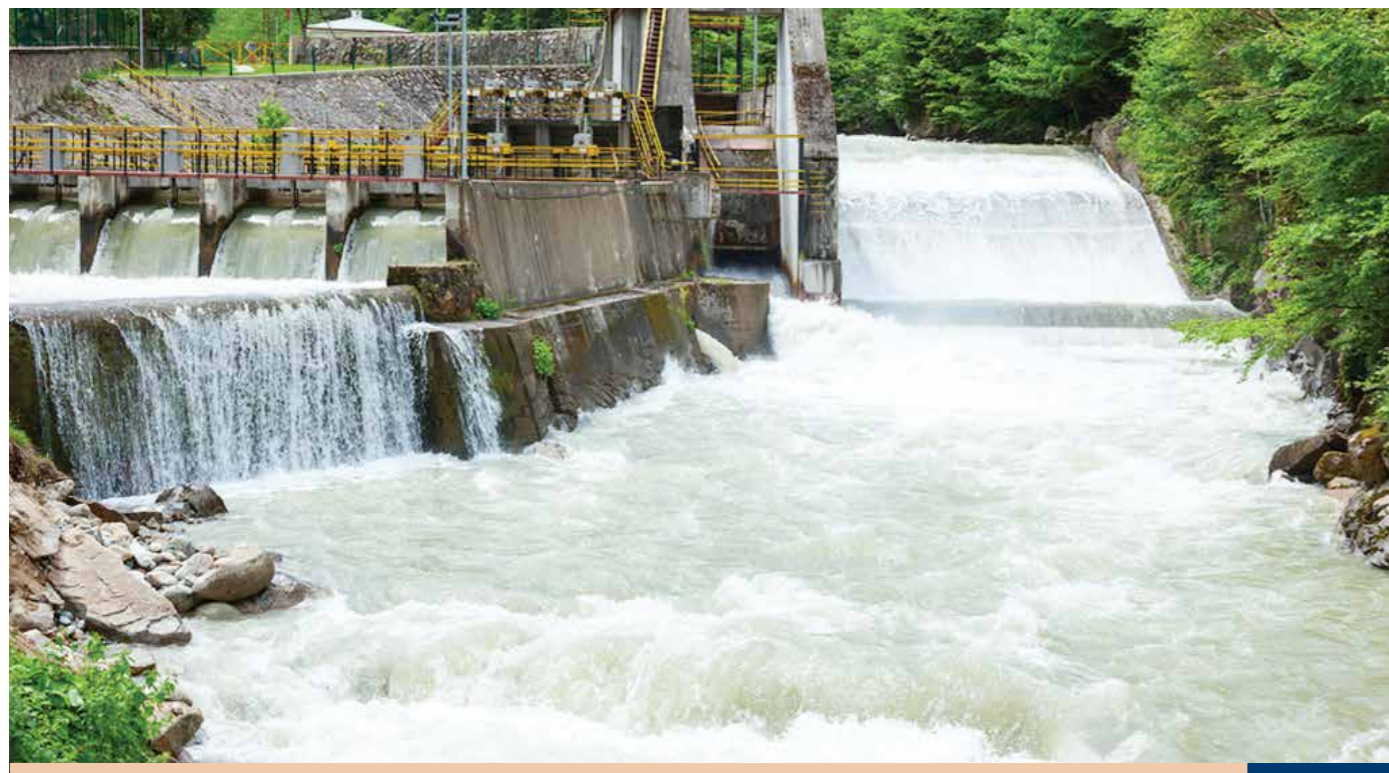
Ministarstvo kapitalnih investicija je, potom, pripremlilo sporazume o obraču-

nu koncesione nakande; prema riječima Maje Pavićević, iz Direkcije za praćenje stanja u oblasti energetike, Ministarstvo je pripremlilo i usaglasilo sporazume sa koncesionarima, koje je Vlada prihvatila na sjednici od 24.02.2023. godine, a sami Sporazumi su zaključeni sa koncesionarima, 9. marta ove godine.

Na pitanje koji je to budući model obračuna koncesionih naknada, gdje Pavićević kaže da je novi model obračuna koncesionih naknada proistekao iz nove metodologije, po kojoj su koncesionari ugovorili prodaju električne energije sa svojim kupcima.

- Novina je da su koncesionari zaključili ugovore o prodaji električne energije

po cijeni u koju je uključen fiksni i promjenljivi dio cijene električne energije. Fiksna cijena je definisana kao minimalna cijena, koja će se fakturisati bez obzira na kretanje cijene električne energije na berzanskom tržištu. Znači, vrijednost prodane električne energije proizvedene u mHE ovih koncesionara će se izračunavati na osnovu proizvedene količine električne energije, izmjerene od strane CEDIS-a na mjestu predaje u distributivni sistem i fiksne cijene koju su koncesionari ugovorili sa svojim kupcima. Na tako izračunatu vrijednost električne energije primjenjivaće se procenat koncesione naknade utvrđen ugovorima o koncesiji zaključ-

nih između koncedenta i koncesionara za obračun fiksnog dijela koncesione naknade, kaže Pavićević.

Pojašnjava da je Ugovorima, zaključenim između koncesionara i njihovih kupaca, definisano da se isporučena električna energija prodaje po jediničnoj cijeni koja predstavlja dan unaprijed satnu cijenu sa HUPX berze, umanjenu za dnevne cijene troškova prenosa. Na kraju obračunskog perioda od mjesec dana, ovako ostvareni prihod se umanjuje za troškove balansiranja koje obračunava COTEE, a ostvarena pozitivna razlika se dijeli između koncesionara i njihovih kupaca u omjeru koji je njihovim ugovorima definisan.

- Na kraju svakog obračunskog perioda (mjeseca) koncesionar je obavezan da MKI dostavi sporazum o poravnanju, sačinjen sa svojim kupcem. Na osnovu tog sporazuma, ukoliko je koncesionar ostvario veći prihod od fiksnog prihoda, po modelu koji je već pomenut, na izraženu razliku biće obračunat varijabilni dio koncesione naknade primjenom istog iznosa procenta koncesione naknade, utvrđenog ugovorom o koncesiji, koji je zaključen između Koncedenta i koncesionara.

Na pitanje da li će EPCG imati posljedice zbog izlaska mHE iz sistema podsticaja, osim što će ostati bez nešto više od 12%

električne energije, Maja Pavićević kaže da EPCG ne bi trebalo da ima posljedica zbog izlaska mHE iz sistema podsticaja.

- Što se tiče pitanja oko obračuna koncesione naknade za EPCG, ukazujemo da u ovom momentu, EPCG ne plaća koncesionu naknadu za korišćenje prirodnog bogatstva, hidroenergetskog potencijala, u svrhu proizvodnje električne energije shodno Zakonu o koncesijama. Nakon zaključenja Ugovora o korišćenju hidroenergetskog potencijala, na osnovu Zakona o koncesijama, između Države Crne Gore i EPCG biće utvrđena obaveza i način plaćanja koncesione naknade u visini utvrđenoj propisom Vlade donijetog na osnovu Zakona o koncesijama, kaže Pavićević.

Program podsticanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije, doveo je do realizacije 33 nova objekta malih hidroelektrana za proizvodnju električne energije, ukupne instalisane snage 52,6 MW i planirane godišnje proizvodnje od 182,3 GW.

EPCG VEĆ PLAĆA TRI NAKNADJE ZA VODU

Sama EPCG plaća godinama, čak, tri koncesione naknade, vezane za korišćenje hidropotencijala, saopštavaju iz pravne službe naše Kompanije. Shodno Zakonu o vodama i Zakonu o finansiranju upravljanja vodama to su: naknada za proizvodnju električne energije na pragu elektrane, za HE i mHE, od količine proizvedene električne energije u obračunskom periodu, zatim naknada za proizvodnju električne energije u izuzetno povoljnim prirodnim uslovima, koja se plaća od količine vode u akumulacijama i utvrđuje se za HE, naknada za korišćenje voda za tehničko-tehnološke namjene, odnosno hlađenje postrojenja, koja se utvrđuje za TE "Pljevlja", kao i naknada za povremeno plavljenje zemljište, koja se utvrđuje za HE "Perućica" i to konkretno za retenciju "Vrtac", koju naknadu EPCG osporava u odgovarajućem postupku. Podatke o iznosu ovih naknada daje GFD - Sekretarijat za računovodstvo i poreze, kažu pravnici Elektroprivrede.

Da li će EPCG morati plaćati i četvrtu?

- U vezi postavljenog pitanja možemo se izjasniti samo na dio koji se tiče

nadležnosti ovog ministarstva i istaći da će EPCG plaćati koncesionu naknadu naknadu za korišćenje prirodnog bogatstva, hidroenergetskog potencijala, u svrhu proizvodnje električne energije, shodno Zakonu o koncesijama, tek nakon zaključenja Ugovora o koncesiji, poručuje Pavićević.

Inače, obaveza za podnošenje zahtjeva za dodjelu koncesije, nastala je izmjenama i dopunama Zakona o koncesijama 2020.godine, dakle radi se o imperativnoj zakonskoj normi, gdje su privredna društva, koja koriste vode za proizvodnju električne energije, a nemaju zaključen Ugovor o koncesiji, obavezna da podnesu zahtjev za dodjelu koncesije, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu Zakona, što je EPCG blagovremeno i učinila. Postupak za dodjelu koncesije je u toku, pred Ministarstvom kapitalnih investicija.

S druge strane, sam izlazak deset malih hidroelektrana iz sistema podsticaja, ne bi trebalo, u većem obimu, da utiče na rad EPCG. Kompanija je vlasnik ukupno pet mHE, koje su u postojećem sistemu naknada, od kojih jedino mogućnost izlaska ima jedna - Zeta Energy d.o.o, čiji je EPCG vlasnik u iznosu od 51%. Kompanija Zeta Energy u svom vlasništvu ima dvije male hidroelektrane, od kojih mHE "Slap Zete" ima status povlašćenog proizvođača tj. ima FEED-IN tarifu kod COTEE, pa u slučaju da menadžment kompanije Zeta Energy d.o.o, sa elektranom Slap Zete izađe na slobodno tržište i tako napusti mjere podsticaja, biće u obavezi da plaća koncesionu nadoknadu po novoj Metodologiji.

COTEE NEMA NOVIH ZAHTEJEVA ZA IZLAZAK IZ PODSTICAJA

- U ovom trenutku nema novih zahtjeva povlašćenih proizvođača za izlazak na tržište, saopštio nam je Boro Todorović, izvršni direktor COTEE. Dodaje kako na poslovnu politiku povlašćenih proizvođača, COTEE ne može imati nikakvog uticaja.

- Povlašćeni proizvođač, koji je već izašao na tržište električne energije, nema mogućnost povratka u prethodni način poslovanja u narednih godinu dana, kaže Todorović.

Iz Ministarstva kapitalnih investicija preciziraju:

- Na osnovu čla-

EPCG od COTEE-a kupuje energiju proizvedenu u objektima povlašćenih proizvođača u iznosu od 119,345 €/MWh, što je 40,4% više od prošle godine. Iako će, izlaskom deset mHE iz FEED-IN sistema, količina otkupljene energije biti manja 12,6%, cijena električne energije se neće mijenjati, jer će nedostajuće količine podmirivati EPCG iz sopstvene proizvodnje.

na 105 stav 4 i 5 Zakona o energetici, koncesionar može izaći iz sistema podsticajnih mjera, ukoliko njegovo učešće na tržištu ne traje kraće od 12 mjeseci. Znači, nakon 12 mjeseci od izlaska na tržište koncesionar se može ponovo vratiti u sistem podsticajnih mjera. Međutim, vrijeme prodaje električne energije na tržištu ne produžava mu period trajanja statusa povlašćenog proizvođača, kaže Maja Todorović.

Na pitanje, koje benefite država očekuje od nove Metodologije, Pavićević ističe:

- Imajući u vidu kretanje cijena električne energije na tržištu za očekivati je da će koncesionari ostvariti veće prihode od onih koje bi ostvarili na osnovu cijene koju su imali u povlašćenom statusu. Naime, u ugovorenim odnosima između koncesionara i kupca električne energije utvrđena je veća fiksna cijena električne energije od one koja je proistekla iz Uredbe, kojom se propisuje način ostvarivanja i visina podsticajnih cijena za električnu energiju,

proizvedenu iz obnovljivih izvora i visokoeffikasne kogeneracije, a po kojoj je koncesionar u povlašćenom statusu ostvarivao pravo na cijenu. Na ovaj način će biti veća osnovica za obračun koncesione naknade i sa-

mim tim i veći prihod države po osnovu obračunatih koncesionih naknada, kaže Pavićević.

Zanimalo nas je, takođe, pošto COTEE kupuje energiju i prodaje snabdjevačima, u ovom slučaju EPCG, da li će se, novom metodologijom nešto promijeniti u odnosu COTEE-EPCG?

Todorović je kategoričan:

- Uredba se mijenja, ali se ništa neće promijeniti u smislu obaveze otkupa električne energije, ali će se novom Uredbom definisati otkupna cijena i jedinična naknada.

CIJENA STRUJE OSTAJE ISTA

U svakom slučaju, nova Metodologija neće uticati na cijenu struje koju plaćaju crnogorski potrošači. Naime, primjenom parametara, utvrđenih rješenjem resornog ministarstva, određena je jedinična cijena za 2023. godinu, po kojoj EPCG od COTEE-a kupuje energiju proizvedenu u objektima povlašćenih proizvođača u iznosu od 119,345 €/MWh. Ova cijena je za oko 40,4% veća od cijene koja je važila za 2022. godinu (cijena je bila 85 €/MWh). Iako će EPCG u ovoj godini imati znatno veći trošak, po osnovu otkupa ove energije i iako će, zbog izlaska tri koncesionara, njena količina biti umanjena oko 12,63%, neće se mijenjati cijena energije, jer će EPCG iz sopstvene proizvodnje podmirivati potrebe kupaca.

Da li će povlačenje koncesionara iz sistema postojećih koncesionih naknada, uticati na umanjeње naknada za OIE, koje se plaćaju kroz račun za struju?

Iz naše kompanije kažu: važeći iznos naknade za podsticanje proizvodnje električne energije koju plaćaju krajnji kupci, utvrđen je Uredbom o naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoeffikasne kogeneracije, koju je donijela Vlada Crne Gore u maju 2019. godine. Uredbom je fiksiran iznos naknade na 0,9439 €/kWh, s tim da domaćinstva naknadu ne plaćaju za potrošenih prvih 300 kWh. Shodno Zakonu o energetici, jedino izmjenom važeće Uredbe, može doći do eventualne korekcije naknade za podsticanje koji plaćaju krajnji kupci. Pošto je i ta izmjena u izričitoj nadležnosti Vlade, tek eventualno, njenom izmjenom, EPCG se može izjasniti o ovom pitanju.

JOVAN KASALICA,
IZVRŠNI RUKOVODILAC FC
SNABDIJEVANJE

Odgovornim radom do bolje naplate

Marija Vukotić

Svi organizacioni dijelovi FC Snabdijevanja svoj posao obavljaju precizno i odgovorno, a upravo je to glavni razlog zašto je prošle godine postignut dobar rezultat.

- Uzimajući u obzir da su zaposleni ovu godinu započeli istom dinamikom rada i sa istom posvećenošću vjerujem da rezultati neće izostati - kaže Jovan Kasalica, izvršni rukovodilac FC Snabdijevanje.

- Kada se govori o naplati podaci govore da je u 2022 godini za kategoriju „domaćinstva“ faktura bila veća za 4,2 miliona eura u odnosu na fakturu 2021. godine. Stepen naplate u 2022. godini je takođe bio veći za 1,76% u odnosu na 2021. godinu. U kategoriji „Ostala potrošnja“ takođe je ostvaren bolji rezultat 2022. godine u odnosu na godinu ranije tako da razloga za uspjeh ima. Faktura za kategoriju „Ostala potrošnja“ bila je veća za 8,8 miliona eura u odnosu na 2021. godinu, a stepen naplate je bio veći za

0,81% - pojašnjava Kasalica.

U odnosu na zvanični plan naplate za 2022. godinu, koji je iznosio 99%, ostvaren je procenat naplate od 104,59% za kategoriju „Domaćinstva“, odnosno 100,83% za kategoriju „Ostala potrošnja“. U prošloj godini najbolji procenat naplate po fakturi ostvaren je u opštini Kolašin, dok je najslabiji ostvaren na Cetinju. U tekućoj godini najbolja naplata je bila u Ulcinju, dok je najslabija na Cetinju. Kako objašnjava Kasalica, na Cetinju je loša naplata uzrokovana neredovnim plaćanjem potrošača iz kategorije „Ostala potrošnja“, prvenstveno preduzeća Vodovod Cetinje. Stepen naplate u kategoriji „domaćinstva“ u 2022. godini na Cetinju je bio preko 100%.

Prosječan račun za januar 2023.god. je iznosio 41,55€, a u februaru 40,32€. Domaćinstva su u martu ove godine potrošila 127.466.270 kWh električne energije, što je oko 8,30 odsto manje u odnosu na potrošnju ostvarenu u februaru, a u odnosu na mart prošle godine potrošnja je

manja za 1,94 odsto. Prosječan martovski račun za električnu energiju za domaćinstva na nivou Crne Gore (ukoliko se izuzmu neočitanu mjerna mjesta u objektima koji nijesu stalno nastanjeni) iznosi 36,73 eura.

- Domaćinstva na Žablaku bilježe najnižu prosječnu potrošnju u vrijednosti od 17,79 eura, dok je najveća prosječna potrošnja prethodnog mjeseca očitana u Kotoru gdje su domaćinstva u prosjeku potrošila električne energije u vrijednosti od 47,48 eura - objašnjava Kasalica.

Izvršni rukovodilac FC Snabdijevanje podsjeća da je Odbor direktora EPCG krajem prošle godine donio odluku kojom se potrošačima iz Pljevalja iz kategorije „domaćinstva“ odobri popust od 20% na vrijednost obračunate aktivne električne energije, bez obzira na visinu duga za utrošenu ee na kraju obračunskog perioda. Ovaj popust je ostvarilo nešto preko 15000 potrošača, koji su u januaru ostvarili i dodatni popust od 30% na vrijednost obračunate aktivne električne energije, takođe odlukom Odbora direktora. Popust je odobren u cilju stimulisanja korišćenja električne energije, da bi se stimulisalo smanjenje aerozagađenja.

EPCG je pored stalne akcije " Zlatni tim", koji je u martu brojao 140.506 potrošača, uvela i popust od 13 odsto za sve potrošače koji redovno izmiruju obaveze, a kojima je mjesečna potrošnja ispod 500kWh.

Riješeno 90 odsto prigovora

U Sektoru za prigovore je tokom prva tri mjeseca pristiglo 1830 prigovora. Od toga u januaru je bilo 587,februaru 620 , a u trećem mjesecu ove godine pristiglo je 623 prigovora. Od ukupnog broja pristiglih prigovora riješeno je oko 90 % prigovora, a za oko 10% čeka se izjašnjenje i nalazi CEDIS-a. Najveći broj prigovora odnosi se na visinu računa.

IVAN MRVALJEVIĆ, IZVRŠNI RUKOVODILAC DIREKCIJE ZA RAZVOJ I INVESTICIJE

Energetika razvojna baza ukupnog ekonomskog napretka

„Iako je Crna Gora već ostvarila značajan napredak u ovom pogledu u cilju efikasne integracije većih proizvodnih kapaciteta OIE u EES i u narednom periodu od suštinske važnosti upravo će biti investicije u prenosnu mrežu, dalji razvoj i povezivanje tržišta, regionalni pristup balansiranju i regulaciji frekvencije uz stvaranje tržišta sistemskih i pomoćnih usluga, kao i pristup povoljnim izvorima finansiranja“

Dragana B. Mijušković

Elektroprivreda Crne Gore je, zbog potrebe energetske tranzicije, a sve u cilju usklađivanja sa energetskim i klimatskim politikama EU, pokrenula veliki investicioni ciklus iz oblasti obnovljivih izvora energije. Proizvodnja solarne energije je započeta realizacijom projekata Solari 3000+ i Solari 500+, a nedavno su završene i prijave za novi projekat Solari 5000+ (70MW). Kada govorimo o vjetro energiji, tu je i projekat izgradnje vjetro-parka Gvozd instalisane snage 54,6 MW. Pored novih projekata, aktuelna je i modernizacija postojećih proizvodnih objekata, poput modernizacije HE Perućica i izgradnjom osmog agregata - A8. Takođe, u fokusu je i ekološka rekonstrukcija TE Pljevlja, koja predstavlja garanciju da će se najvažnije postrojenje moći koristiti sve do trenutka izgradnje i puštanja u rad odgovarajućih zamjenskih kapaciteta. Osim ovih projekata, u saradnji sa institutom Jaroslav Černi, očekuje se i završetak Studije iskorišćenja hidroenergetskog potencijala rijeke Pive, neophodne za projekat izgradnje HE Kruševo, koja treba da bude završena sredinom maja.

Svi ovi projekti razlog su, što za ovaj broj razgovaramo sa izvršnim rukovodiocem Direkcije za razvoj i investicije Ivanom Mrvaljevićem.

Gdje se trenutno nalazi Crna Gora, kada je u pitanju razvoj zelene ekonomije, te koji su kratkoročni i dugoročni planovi?

Energetika je, bez sumnje, važan pokretač ukupnog ekonomskog, pa i cjelovitog društvenog razvoja svake države. Kao element privredne infrastrukture, energetika predstavlja razvojnu bazu kompletnog ekonomskog napretka i autonoman privredni sektor sa značajnom ulogom u

makroekonomskoj slici države.

Elektroprivreda Crne Gore je već od 2022. otpočela novi investicioni ciklus koji i predviđa diversifikaciju proizvodnje el. energije uz kontinuirano povećanje učešća OIE. Predmetna diversifikacija proizvodnje el. energije prvenstveno je bazirana na upotrebi alternativnih OIE tehnologija tj. planirana je izgradnja novih solarnih elektrana i vjetroelektrana samostalno ili u saradnji sa renomiranim partnerima.

Sprovođenje složenog procesa energetske tranzicije kako u zemljama regiona tako i u Crnoj Gori zahtjeva sagledavanje višestrukih izazova i prevazilaženje mnogobrojnih barijera kao što su komplikovane administrativne procedure ishodovanja dozvola, tehnička ograničenja mreža sa aspekta priključenja OIE, unapređenje tržišta električne energije i svakako možda i najvažnije, pozitivan pristup međunarodnih finansijskih institucija novim pro-

jektima tj. obezbjeđenje povoljnih uslova finansiranja u vremenu kada neće biti predviđena podrška u vidu podsticaja, bilo feed-in tarifa ili aukcija odnosno prioritarnog pristupa mreži ili dispečinga OIE, već će npr. moguća biti opcija sklapanja korporativnih ugovora o otkupu električne energije.

Iako je Crna Gora već ostvarila značajan napredak u ovom pogledu u cilju efikasne integracije većih proizvodnih kapaciteta OIE u EES i u narednom periodu od suštinske važnosti upravo će biti investicije u prenosnu mrežu, dalji razvoj i povezivanje tržišta, regionalni pristup balansiranju i regulaciji frekvencije uz stvaranje tržišta sistemskih i pomoćnih usluga, kao i pristup povoljnim izvorima finansiranja.

Kada govorimo o OIE, bilo da je u pitanju hidroenergija, energija sunca ili vjetra, šta se

u ovom momentu pokazalo kao najprioritetnije i najodrživije?

Prioritet razvoja elektroenergetskih sektora u zemljama regiona jugoistočne Evrope i zapadnog Balkana u periodu do 2030. godine treba da bude razvoj obnovljivih izvora energije (OIE), usklađen sa energetskim i klimatskim politikama EU.

Prethodna godina nam je pokazala da je ugradnja novih kapaciteta, prvenstveno puna valorizacija solarnog potencijala kojim Crna Gora raspolaže, kako prioritarna tako i apsolutno neophodna.

Ugovor o korporativnom zajmu u iznosu od 82 miliona eura opredijeljen je za potrebe finansiranja izgradnje VE „Gvozd“. Pojasnite, na koji način će ovi finansijski resursi biti upotrijebljeni?

Projekat izgradnje VE Gvozd instalisane snage 54,6 MW finansiraće se iz kreditnog aranžmana koji će Elektroprivreda Crne Gore potpisati sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD).

U opciji korporativnog zajma predviđena su sredstva u iznosu do 82 miliona eura za potrebe izgradnje VE Gvozd i potrebne infrastrukture za priključenje na elektroenergetski sistem Crne Gore, u potpunosti iz kreditnih sredstava bez predviđenog učešća investitora, uz odgovarajući grejs period tokom izgradnje tako da će u suštini projekat sam sebe otplaćivati. Praktično, to znači da će nakon isteka grejs perioda, koji pokriva period izgradnje, od prihoda po osnovu proizvedene električne energije koju će proizvoditi vjetroelektrana Gvozd otplaćivati rate kredita, dok će preostali iznos predstavljati direktan prihod EPCG. Očekivana godišnja proizvodnja VE Gvozd iznosi 150 GWh.

Naravno, treba napomenuti da će dio projekta koji uključuje svu infrastrukturu potrebnu za priključenje na prenosnu mrežu uključujući dva visokonaponska dalekovoda, shodno Zakonu o energetici nakon same izgradnje i puštanja u rad, biti preuzet i otkupljen od strane crnogorskog operatora prenosnog sistema. Takođe, promjene cijena na tržištu do kojih je, u međuvremenu došlo doprinijele su činjenici da će finansijski efekti projekta na predviđeni životni vijek biti znatno bolji nego što je inicijalno planirano. Ilustracije radi, ukoliko bi uzeli cijenu od 150 eura po proizvedenom MWh, ukupna vrijednost proizvedene električne energije iz VE Gvozd bi iznosila 22,5 miliona eura na godišnjem nivou.

Tenderi za VE „Gvozd“

Svi tenderski postupci vode se na elektronskom portalu nabavki EBRD-a (ECEPP) u skladu sa transparentnim procedurama. Na pretkvalifikacioni dio tenderskog postupka za nabavku vjetroagregata, u kojem spada nabavka, ugradnja i puštanje u rad vjetrogeneratora, pristiglo je devet ponuda renomiranih svjetskih kompanija. Četiri odabrana koji su ušli u drugu fazu tenderskog postupka: JV „GE Wind Energy GmbH and General Electric Montenegro Podgorica D.O.O.“ Germany, Envision Energy China, Nordex SE & Co. KG, Germany i Consortium: Goldwind International Holdings (HK) Limited – Power China Sichuan Electric Power Engineering Co, Ltd China; U narednom periodu osim druge faze tendera za nabavku, ugradnju i puštanje u rad vjetrogeneratora, biće raspisan tender za izvođenje građevinskih radova na platoima, interna srednjenaponska mreža, putevi, zatim tender za priključenje na prenosnu mrežu VE Gvozd. Takođe, biće raspisan i javni poziv za implementacionog konsultanta.

Koliko će modernizacija i rekonstrukcija HE „Perućica“, tačnije ugradnja agregata A8, produžiti radni vijek postrojenja i uticati na proizvodnju el. energije u narednim godinama?

Mašinska hala i razvodno postrojenje HE Perućica su izgrađeni za krajnju fazu izgradnje HE Perućica kojom je A8 predviđen. Osmi agregat će imati nominalnu snagu od 58,5 MW, čime bi se uvećala instalisana snaga elektrane sa 307 MW na 365,5 MW, a protok elektrane sa 68 m³/s na 81,75 m³/s. Agregat A8 će biti priključen na treći cjevovod elektrane, koji je projektovan za propuštanje instalisanog protoka od 3 x 12,75 m³/s za tri agregata A6, A7 i A8. U prethodnom periodu kanali Zeta I i Zeta II i kompezacioni bazen su nadvišeni za kapacitet elektrane za rad sa osmim agregatom.

Obim projekta Ugradnja agregata A8 obuhvata sljedeće: izrada projektne i tenderske dokumentacije, nabavka, isporuka i ugradnja potrebne opreme (turbina, generator, pobuda, zaštite, VN, itd) i izvođenje građevinskih radova na dovodnom i odvodnom sistemu. Procijenjena vrijednost same investicije je 24 miliona eura.

U skladu sa tehnno-ekonomskim analizama, urađenim od strane konsultanta Lahmeyer International GmbH, nakon sprovedene modernizacije i ugradnje agregata A8, u zavisnosti od hidroloških uslova, možemo očekivati dodatnu godišnju proizvodnju do 50 GWh.

Realizacijom projekta se stvaraju i preduslovi za ostvarenje benefita od projekta prevođenja Zete u akumulacije Krupac i Slano.

U elektranama kao što je HE Perućica koje su više od pola vijeka u pogonu i koje imaju veći broj agregata, ugradnja dodatnog agregata se sve više praktikuje i zbog postojanja pogonske rezerve.

Do sredine maja biće završena Studija iskorišćenja hidroenergetskog potencijala rijeke Pive „He Kruševo“, koju radi Institut za vodoprivredu „Jaroslav Černi“ AD. Kakva su očekivanja?

Još 1973. godine urađen je Osnovni projekat za HE Kruševo - Elektroprojekt Ljubljana pri čemu treba imati u vidu da je u tom periodu vršena gradnja HE Piva i da nije izvršeno probno punjenje akumulacije, pri čemu sve prezentovane podloge i parametri imaju mali značaj sa aspekta današnjih uslova gradnje i eksploatacije hidroenergetskog resursa nizvodno od brane. EPCG je pokrenula aktivnosti na realizaciji Studije iskorišćenja hidroenergetskog potencijala rijeke Pive nizvodno od HE Piva sa izradom softverske platforme za podršku odlučivanju o izboru optimalne varijante i potpisan je ugovor o izradi Studije iskorišćenja hidroenergetskog potencijala rijeke Pive nizvodno od HE Piva sa Institutom za vodoprivredu Jaroslav Černi AD.

Izrada Studije za sada ide predviđenom dinamikom tako da možemo očekivati da sama Studija bude finalizovana u maju. Sve projektne faze vezane za dalju izradu tehničke dokumentacije biće intezivirane jer se nesumnjivo radi o vrlo perspektivnom projektu čiji bi benefiti bili vrlo povoljni, kako za Elektroprivredu Crne Gore, tako i za cjelokupni elektro energetski sistem Crne Gore.

Detalj sa otvaranja skupa

U TREBINJU ODRŽAN ČETVRTI SAMIT ENERGETIKE SET 2023

Skup ispunio očekivanja

“SAMIT energetike Trebinje 2023” okupio je gotovo 900 učesnika iz regiona i svijeta, koji su od gotovo 40 vodećih lidera u elektroindustriji mogli čuti stručna mišljenja na ključna pitanja energetske sadašnjosti i budućnosti Balkana. Na devet održanih panela, na kojima su učestvovali eminentni stručnjaci iz oblasti energetike iz regiona i svijeta, tražili su se odgovori na razne teme iz oblasti energetike

Miodrag Vuković

Četvrti Samit energetike SET 2023 održan je krajem marta u Trebinju u organizaciji ERS, grada Trebinja i preduzeća “SET” Trebinje.

Na devet održanih panela, na kojima su učestvovali eminentni stručnjaci iz oblasti energetike iz regiona i svijeta, tražili su se odgovori na razne teme iz oblasti energetike. Među njima je posebno bila interesantna tema “Kako

se nositi sa visokim cijenama električne energije u regiji - snabdijevanje strujom i izazovi daljeg razvoja tržišta”, koja je zaokupila i najveću pažnju prisutnih. Konstatovano je da trenutna stabilnost cijene električne energije na

tržištu ne znači da će to tako i dalje ostati, te da se kolebanja cijene energije na berzama može očekivati i u budućem periodu.

Prilikom otvaranja Samita energetike SET predsjednik Republike Srpske Milorad Dodik najavio je skorbu izgradnju kongresnog centra u Trebinju, koji bi služio za održavanje SET-a, jer je kako je naglasio Trebinje postalo prepoznatljivo po ovom događaju, a energetika postala “ključno pitanje na ovim prostorima i u svijetu”. Kongresni centar će zajednički graditi vlada Republike Srpske i grad Trebinje.

Generalni direktor “Elektroprivrede Republike Srpske” Luka Petrović izrazio je nadu da će Samit energetike u Trebinju iznjedrati važne zaključke, koji će biti prosljeđeni donosiocima odluka kako bi energetski sektor na Balkanu bio još stabilniji i nezavisniji.

On je istakao da postoji mogućnost osnivanja udružene energetske zajednice, kroz koju bi se mogli delegirati problemi, ali i zajednički rješavati isti ti problemi u region Balkana.

- Siguran sam da u takvoj energetskoj zajednici možemo izvući i profitabilnost i stabilnost i nezavisnost u energetskom smislu - naglasio je Petrović.

Petrović je konstatovao da je veoma

Mrvaljević: Projekat Solari napravio revoluciju kod građana

U okviru panela o prosumerima u regiji, pravnom i regulatornom okviru za podršku i tretman malih proizvođača s fokusom na solarne fotonaponske (PV) sisteme priključene na distributivnu mrežu, govorio je i izvršni rukovodilac Direkcije za razvoj i investicije EPCG Ivan Mrvaljević.

Mrvaljević je, u okviru panela, saopštio da, iako se koncept kupca-proizvođača u Crnoj Gori pojavio davne 2010. u tadašnjem rješenju Zakona o energetici, dok EPCG nije pokrenula projekat Solari postojalo je instalisanih 3MW solara ukupno u Crnoj Gori, a da na današnji dan ima u okviru projekata „Solari 3000+ i 500+“ oko 1600 potpisanih ugovora u prosjeku 18MW, dok je već instalisano 12 MW za oko 1400 korisnika.

- Crna Gora, kao i sve zemlje regiona, ima značajan solarni potencijal. Proces pravedne tranzicije će biti zahtjevan, ni mi ni po čemu nismo različiti od regiona u dijelu koji se tiče ograničenosti prenosnih kapaciteta, izazova balansiranja, povoljnih uslova finansiranja itd, ali mi smo, kao zemlja, prvi prepoznali i uveli uredbu o plaćanju emisija CO2“ - naveo je Mrvaljević.

Mrvaljević je istakao da je EPCG odlučila da valorizuje solarni potencijal i da je za to naišla na podršku nadležnih institucija.

- Kupci su tu, prošla godina je sve natjerala da razmišljaju o cijeni električne energije, da aktivno učestvuju, kako će to uticati na naš životni standard, šta će biti skuplje. EPCG je jedna od pet elektroprivreda u Evropi koja nije podizala cijene električne energije tokom čitave krize. Prepoznali smo da je neophodno da se uključimo u komunikaciju sa građanima i sa kupcima kako bi oni postali aktivni učesnici procesa pravedne tranzicije - naveo je Mrvaljević. Dodao je da je sam koncept instalisanja solarnih panela na krovove bio moguć i prije, ali da je EPCG pokrenula ključnu stvar, stala finansijski iza projekta.

Mrvaljević je naveo da je to i napravilo revoluciju kod građana. Interesovanje je veliko, u toku je druga faza projekta, a krenulo se i sa implementacijom projekta 5000+.

bitno da donosioci odluka u regionu mogu da u okviru devet panela imaju kvalitetnu raspravu, navodeći da su najvažnije teme Samita nemogućnost prenosa električne energije, dekarbonizacija, prozumeri i slično.

Na SET-u su, pored pomenutih, dominirale diskusije i rasprave na teme vezane za obnovljive izvore energije. Udio obnovljivih izvora u proizvodnji električne energije i njihov uticaj na elektroenergetski sistem postavljaju sve veće zahtjeve na ubrzani razvoj energetske sistema, konstatovano je na ovom skupu.

Istovremeno, zbog sve veće decentralizovane proizvodnje električne energije u neposrednoj blizini potrošača, snabdjevačima postaje teško zadovoljavati sve promjenljivu ponudu i potražnju. Zato u prvi plan sve više dolaze pojmovi i tehnička rješenja kao što su skladištenje energije, mikromreže, prilagođavanje potražnji i mjere energetske efikasnosti. Ove teme, zaključeno je na ovogodišnjem SET-u, biće svakako u fokusu energetske stručnjaka i u periodu koji slijedi.

Četvrti Samit energetike "SET Trebinje 2023" bio je veoma uspješan sa rekordnim brojem učesnika i postavio je Trebinje kao centar energetike u regionu, izjavio je direktor SET-a Aleksandar Branković.

On je na završnoj konferenciji za novinare ovogodišnjeg SET-a rekao da je Samitu od početka prisustvovalo 900 učesnika iz regiona i svijeta, što prevazilazi kapacitete Kulturnog centra Trebinje u kome se održava, pa je dobrodošla ideja o kongresnom centru, čiju izgradnju je najavio predsjednik Republike Srpske Milorad Dodik na otvaranju samita.

Aleksandar Branković je naveo i da je ovogodišnji SET pratio i najveći broj medija do sada i da je u periodu trajanja ovog skupa evidentirano oko 5.000 medijskih objava dnevno, koje su plasirane sa samita u Trebinju.

On je zahvalio svim učesnicima koji su obradili dobre i značajne teme, kao i medijima, navodeći da su i smještajni kapaciteti Trebinja bili nedovoljni, jer su učesnici samita odsjedali i u okolnim opštinama.

Samit je održan pod pokroviteljstvom Vlade Republike Srpske i Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa u Savjetu ministara BiH.

Đukanović: Što više izvora zelene energije

Predsjednik Odbora direktora EPCG Milutin Đukanović uzeo je, prvog dana Samita, učešće na plenarnoj sesiji pod nazivom: „Ubrzanje regionalnog održivog plana i prelaz na čistu energiju – uloga EU“, kojoj je moderirao Janez Kopač, konsultant projekta EU4 Energy.

Milutin Đukanović je rekao da je u Crnoj Gori, u posljednjih dvije godine, napravljen jedan dobar plan.

– Pokrenut je projekat Solari 3000+ zbog poslovne filozofije "proizvodi gdje troši". EPCG će Eko-fondu da plati 6-7 miliona CO2 takse, ali će, istovremeno, Eko-fond da finansira potrošače odnosno domaćinstva. Fond će taj novac da rasporedi na 3000 fizičkih lica. Mislim da svi radimo dobar posao, a povećavamo proizvodnju iz obnovljivih izvora – naveo je Đukanović.

Đukanović je rekao da je druga poslovna filozofija EPCG „neviđena kompatibilnost hidro i solarnih potencijala“. Dodao je da je zabrinut kad čuje mišljenja oko mogućih problema u prenosnom sistemu. Zapitao se zbog čega se, kada se prave solarne elektrane, ne bi koristila energija hidro potencijala. Podsjetio je da zbog loše hidrološke situacije prošle godine u Crnoj Gori gotovo pet mjeseci nijesu radile hidroelektrane.

– U slučaju da se ovakve godine ponove, solarna energija može nadomjestiti energiju iz hidroelektrana – poručio je Đukanović.

Đukanović je naglasio i da je EPCG pokrenula i projekat ekološke rekonstrukcije TE „Pljevlja“ u vrijednosti od 70 miliona eura.

– Veoma ozbiljno pristupamo svim projektima, poštujući direktive Evropske unije – napomenuo je predsjednik Odbora EPCG.

– Strategija je jasna: mora da se pravi što više izvora zelene energije. Moramo svi da radimo. Šta je problem? Problem je zakonska regulativa, javne nabavke, javni registri i stručna znanja – rekao je Đukanović i pojasnio da kada kaže „zakonska regulativa“, to znači da mora dobro da radi i Vlada i Skupština.

– Mora dobro da radi i EPCG i lokalna samouprava, svi moramo da radimo da bismo podigli energetske tranzicije – zaključio je predsjednik Odbora direktora EPCG Milutin Đukanović.

Milutin Đukanović

MIROSLAV NIKOLIĆ, RUKOVODILAC SEKTORA RAZVOJA ZA OBNOVLJIVE IZVORE ENERGIJE U JP ELEKTROPRIVREDA HZHB

Razvoj zelene energije je moguć i ostvariv

Naše usmjerenje, naša strateška odrednica su dakle obnovljivi izvori energije i nastojimo da razvijamo sve projekte u tom pravcu. Energetska tranzicija polako uzima maha u zemljama Zapadnog Balkana. Značaj ovakvih stručnih samita je po mom dubokom ubjedenju izuzetno veliki

Miodrag Vuković

Koliko se u Elektroprivredi hrvatske zajednice Herceg Bosna poklanja pažnje i investira u obnovljive izvore?

Mi smo jedna specifična Elektroprivreda, po tome što imamo samo obnovljive izvore energije, tj. ne dobijamo energiju iz termoelektrana. Naši izvori za proizvodnju električne energije su hidroelektrane i jedna vjetroelektrana u Bosni i Hercegovini, kao i jedna manja solarna elektrana. Naše usmjerenje, naša strateška odrednica su dakle obnovljivi izvori energije i nastojimo da razvijamo sve projekte u tom pravcu. Uspjeli smo napraviti dvije hidroelektrane, ne nekog posebnog kapaciteta, ali su one ipak zajedno oko 100 MW snage, što za nas koji smo mala elektroprivreda predstavlja značajan izvor energije. Ne ide sve glatko i postoje brojne prepreke, ali smo u toku sa najnovijim trendovima i tehnologijama i forsiramo primjenu najboljih svjetskih praksi, što je po mom mišljenju dobar način da se uhvati korak sa energetske tranzicijom.

Veći dio energije koju vaše preduzeće proizvodi dakle dolazi iz ekoloških izvora?

Mi smo napravili prvu vjetroelektranu u Bosni i Hercegovini, pa čak i šire u regionu izuzimajući Hrvatsku. To je vjetro park kod

Tomislavgrada, vjetroelektrana Mesihovina snage 50, 6 MW. Puštena je u pogon još 2018. godine i što je interesantno nekada, kada su povoljni vremenski uslovi, nadmašuje povremeno propisanu snagu koju ima.

Nastavićemo, nadam se, tako i dalje razvijati obnovljive izvore energije. Jedino o čemu se najčešće razgovara i razmišlja kod nas u firmi jeste fleksibilnost postojeće mreže sa novim promjenljivim izvorima energije. U planu imamo i izgradnju hidro elektrane, koja je takođe na području Duvna. Ona je po idejnom projektu trebala biti snage 66 MW i radila bi na vodama Buškog jezera.

Naša kompanija već ima respektabilnu hidro elektranu Čapljina, koja je za naš sistem „ogromne“ snage. Ona ima 2 generatora snage 210 MW, dok je 140MW njena minimalna projektovana snaga. Dodatna karakteristika ovog sistema je to što ima moderno upravljanje.

Ona je u stanju da u bilo kojoj zadatoj krivulji snage može mijenjati proizvodnu snagu između te minimalne i maksimalne snage, te pratiti unaprijed zadate parametre koje vrlo brzo može mijenjati, tako da je ona idealna za potrebe našeg sistema.

Koji su to aktuelni projekti koje izvodi JP EPHZHB?

Kada se govori o obnovljivim izvorima energije imamo dva projekta koji su trenutno u fazi izgradnje. Jedan je solarna elektrana 150 MW snage na području Stoca, a drugi je vjetroelektrana Klečani.

Energetska tranzicija polako uzima maha u zemljama Zapadnog Balkana. Istaknuto mjesto među regionalnim elektroprivredama, koje su stubovi nacionalnih elektroenergetskih sistema, svakako ima Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosne (EPHZHB), čija su dva nova objekta obnovljive energije – hidroelektrana Mostarsko blato i vjetroelektrana Mesihovina, pokazala da je razvoj zelene energije moguć i ostvariv. Mi smo zadovoljni i kada se uporedimo sa regionom, jer smo procentualno daleko ispred ostalih, kada govorimo o prelasku i tranziciji na ekološke načine proizvodnje električne energije.

Koliko su po Vašem mišljenju značajni regionalni energetske skupovi, kakav je SET u Trebinju ili naredni koji organizuje EPCG u Budvi početkom juna, NET 2023?

Značaj ovakvih stručnih samita je po mom dubokom ubjedenju izuzetno veliki. Na panelima i sesijama se uvijek može naučiti nešto novo, jer zaista prisustvuju i učestvuju eminentni stručnjaci iz oblasti energetike iz cijelog našeg regiona, a i šire iz Evrope i sa cijele planete. Uvijek sam raspoložen prisustvovati ovakvim sastancima, jer je za našu struku jako bitno upijati iskustva ili razmotriti ideje kolega iz struke.

POČINJE TRGOVINA NA CRNOGORSKOJ BERZI ELEKTRIČNE ENERGIJE

EPCG jedan od osnivača i vlasnika

Marija Vukotić

Krajem aprila počela je sa radom berza električne energije u Crnoj Gori.

– Uspostavljanje Berze električne energije u Crnoj Gori (BELEN), trebalo bi da podstakne transparentnost i konkurentnost na veleprodajnom tržištu električne energije – istakao je izvršni direktor Elektroprivrede Crne Gore Nikola Rovčanin na radionici povodom uspostavljanja Dan unaprijed tržišta energije, organizovane u okviru sjednice Odbora za energetiku i rudarstvo Privredne komore Crne Gore.

Rovčanin je naglasio da je BELEN od samog starta imao finansijsku i stratešku podršku Elektroprivrede.

– U velikom je interesu da se određene količine električne energije kupuju i prodaju na ovom tržištu te izlazi i na druga. Kroz unapređenje tržišta i poboljšanje investicione klime, cilj je da svi partneri koji investiraju u našu državu prepoznaju brojne benefite u ovoj oblasti – istakao je Rovčanin.

On je dodao da će EPCG, kao jedan od osnivača i vlasnika BELEN-a nastaviti da bude stub i oslonac u ovom procesu koji predstavlja korak ka EU.

Matija Medojević, izvršni direktor BELEN-a kazao je da je Berza osnovana

Matija Medojević

2017. godine sa zadatkom formalizovanim kroz pregovaračko poglavlje 15, kako bi bila glavna karika ka uspostavljanju Dan unaprijed tržišta električne energije u Crnoj Gori.

Medojević ovog prilikom je istakao da Crna Gora ima značajan potencijal kada je u pitanju proizvodnja i trgovina električnom energijom, kao i za uspostavljanje transparentnog i funkcionalnog tržišta. On je istakao i da će naredni koraci uključivati povezivanje tržišta sa nekim od susjednih, uz mogućnost pokretanja dodatnih segmenata u budućnosti koji će uključivati Unutardnevno tržište, OTC i futures platforme. Za sada BELEN ima 13 registrovanih članova.

Pored brojnih predstavnika crnogorskih i regionalnih energetske kompanije i berzi, na radionici su učestvovali i državni sekretar Ministarstva kapitalnih investicija Admir Šahmanović, potpredsjednik Privredne komore Nikola Vujović, kao i tehnički direktor BELEN-a Dejan Draško-
vić.

RADNI SASTANAK POVODOM PROJEKTA IZGRADNJE PLUTAJUĆE SOLARNE ELEKTRANE

Tim EBRD posjetio EPCG

Dragana B. Mijušković

Dvodnevnom radnom posjetom tima Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) krajem marta, otpočeo je Projekat izgradnje plutajuće solarne elektrane na površini akumulacije Slano (MONTENEGRO: EPCG Slano Floating PV Project). Banka je obezbijedila 225.000 eura bespovratnih sredstava – granta za izradu tehno – ekonomskih analiza i analiza uticaja na životnu sredinu, koje treba da daju odgovore na pitanja izvodljivosti i opravdanosti projekta. Prisutne je pozdravio izvršni direktor Nikola Rovčanin, a ispred Banke obratili su se Francesco Corbo, regionalni direktor za energetiku i šef kancelarije EBRD-a u Crnoj Gori, Remon Zakaria.

U radnom dijelu sastanka, pored predstavnika Elektroprivrede Crne Gore učestvovali su i konsultantske firme, koje su odabrane kao najpovoljniji kvalifikovani

ponuđači, u tenderskom postupku koji je vođen po procedurama EBRD-a: DNV – Holandija i ENOVA – Sarajevo.

DNV – Holandija će raditi tehničko ekonomski projekta, dok će ENOVA – Sarajevo obraditi sociološki aspekt i procjenu uticaja na životnu sredinu.

Nakon radnog sastanka, upriličen je i sa predstavnicima stručnih službi Opštine Nikšić, kako bi se upoznali sa relevantnim aspektima Projekta i budućim projektnim aktivnostima.

Drugog dana organizovan je obilazak akumulacije Slano i objekata HE Perucica kako bi se projektanti na licu mjesta upoznali sa potencijalima lokacije buduće plutajuće elektrane i neposrednog okruženja.

Menadžer projekta EPCG Slano Floating PV Project je Dragan Cvetković.

– Rok za završetak svih aktivnosti ovog dijela projekta je 22 sedmice. Nakon toga krenuće se u dalje faze projekta, nabavku opreme i izgradnju ovog značajnog ener-

getskog objekta (50 MW) iz obnovljivih izvora – rekao je Cvetković.

Plutajuća solarne elektrane „Slano“ je planirana izmjenama i dopunama Prostorno urbanističkog plana Opštine Nikšić, ističu iz Agencije za projektovanje i planiranje. Planom je predviđena lokacija, okvirne površine 88 ha u jugozapadnom dijelu jezera. Solarne elektrane će, za vrijeme kada nivo vode bude visok, zauzimati 10% ispod površine jezera. Smjernicama za izgradnju plutajuće solarne elektrane predviđeno je da se na lokaciji mogu postaviti: sistem fotonaponskih panela na plutajućim elementima, invertori i razvodno postrojenje.

Raspored solarnih panela na lokaciji je predviđen tako da gubici energije budu svedeni na minimum, dok se dispozicija fotonaponskih panela mora planirati tako da se spriječi zasjenčenje i da se obezbijedi maksimalna cirkulacija i brzina strujanja vazduha, koji će rashlađivati panele.

BRANKO POLEKSIĆ, RUKOVODILAC SEKTRETARIJATA ZA ICT

DMS može poboljšati poslovanje firme

Marija Vukotić

Nedavno su predstavnici Elektroprivrede Crne Gore i konzorcijuma „Planetsoft“ potpisali Ugovor o nabavi i implementaciji softvera DMS za upravljanje dokumentacijom i projektnim aktivnostima, kao i softvera za praćenje i upravljanje terenskim ekipama. To je bio jedan od razloga da se informišemo o kakvom dokumentu se radi. Za list Elektroprivreda o značaju DMS i šta zapravo podrazumijeva ovaj softer govorio je i Branko Poleksić, rukovodilac Sekretarijata za ICT EPCG.

Kako se nalazimo u vremenu globalne digitalne transformacije poslovanja, koja podrazumijeva unapređenje rada i poslovnih procesa uz pomoć svih raspoloživih digitalnih tehnologija i alata uvođenje novih softvera je neophodno. Branko Poleksić, rukovodilac ICT kaže da poslovna dokumentacija predstavlja važnu komponentu cjelokupnog poslovanja svake kompanije. Prednosti uvođenja sistema kao što je DMS su značajne i brojne. Rješavaju se mnogi problemi tradicionalnog načina čuvanja podataka na papiru, koji je i dalje dominantno prisutan. Dobro isprojektovan informacioni sistem za upravljanje dokumentima omogućuje njihovo lako i jedostavno pronalaženje. Sve to dovodi do boljeg upravljanja znanjem, a time do boljeg poslovanja kompanije. Prednosti su velike uštede u vremenu rada,

Branko Poleksić

smanjenje raznih vrsta troškova, povećanje efikasnosti u kompaniji. Ovakvi sistemi značajno podižu organizacione mogućnosti firme, uvode visok nivo proceduralnog upravljanja poslovnim procesima, dovode do još većeg zadovoljstva klijenata, poslovnih partnera i zaposlenih. Jedna od ključnih stvari u postupku digitalizacije dokumentacije je automatizacija postupaka, komunikacije, obavještanja i odobravanja svih definisanih koraka u poslovnim procesima. DMS sistem kako kaže Poleksić omogućuje digitalizaciju kompanijskih informacija, a time kompanija uspješnije kontroliše tok poslovnih informacija. Sistem treba da omogući unos odnosno kreiranje dokumenata po važećim pravilima, jednostavne i brze pretrage dokumenata, treba da isprati tok i kretanje dokumentacije od jednog do drugog njihovog korisnika u skladu sa pravilima funkcionisanja firme.

– Ovim sistemom i postupcima se planira dobiti bolja podjela poslova, automatske procedure za vođenje radnih tokova,

veća preglednost rada. Cilj je zapravo staviti ključne poslovne informacije u

centralizovan sistem upravljanja – dodaje Poleksić. Osim direktnog značaja DMS sistema takođe ima veliki posrednički značaj za informacioni sistem kompanije.

– U cilju dalje digitalizacije poslovanja javljaju se potrebe uvođenja raznih softverskih rješenja u IT sistem firme. Takva rješenja u pozadini, kao svoju podlogu, zahtijevaju implementiran Document management system. Dokumentacija klasifikovana i uređena po IT pravilima jedan su od osnovnih preduslova uvođenja bezbjedonosnih softvera koji se bave zaštitom poslovnih informacija i podataka. Postupci uvođenja i implementacije DMS u IT sistem EPCG podrazumijevaju aktivnosti koje zahtijevaju posvećenost ljudskog faktora, vrijeme, precizno definisanje poslovnih potreba – kaže Poleksić.

Kako nam objašnjava rukovodilac sekretarijata za ICT DMS sistem treba da obezbijedi funkcionalno, efikasno i moderno radno okruženje. Zbog toga se očekuju brojne funkcionalnosti DMS Sistema, kao što su: evidentiranje, klasifikacija, definisanje osnovnog registra dokumenata i predmeta, centralno elektronsko arhiviranje, sistem za pretraživanje dokumenta, povezivanje dokumenata, signiranje dokumenta, ulazna/izlazna pošta, digitalno potpisivanje, mogućnost generisanja i prepoznavanja barcode/QRcode oznaka, mogućnost OCR prepoznavanja, mogućnost slanja i primanja dokumenata putem e-maila, kao i razne druge.

– DMS sistem može pomoći da kreiramo organizaciju različitih tipova dokumenata koji će omogućiti da pružimo kvalitetniju uslugu našim potrošačima – zaključuje Poleksić.

Sistem za upravljanje dokumentima nudi integraciju sa IT sistemima koja se već koristi u kompaniji, što dovodi do maksimalizacije njihovih učinaka. Sadržaj i timski rad su u osnov svakog uspješnog poslovanja. Da podsjetimo rok za implementaciju softvera DMS za upravljanje dokumentima je 18 mjeseci, a realizovaće se u okviru četiri faze.

Priprema trafostanica za uvođenje SCADA sistema

Crnogorski elektrodistributivni sistem je otpočeo pripreme aktivnosti na uvođenju SCADA sistema - najsavremenijeg tehnološkog rješenja za upravljanje, analizu i optimizaciju mreže.

Trenutno je u toku priprema trafostanica naponskog nivoa 35/10 kV za SCADA sistem koja podrazumijeva potpunu rekonstrukciju primarne opreme i ugradnju komunikacione opreme, nakon čega će uslijediti obezbjeđivanje i uspostavljanje pouzdanog sistema komunikacija sa pratećom opremom, a zatim priprema i ugradnja SCADA sistema u Dispečerskom centru.

Radovi na pripremi trafostanica započeti su u TS "Bioče" u Podgorici.

SCADA sistem će se u prvoj fazi implementirati u 40 trafostanica naponskog nivoa 35/10 kV, a ranije analize su pokazale da njih 15 nije u stanju da podrži ovaj napredni sistem - istakao je Sreten Krstajić, rukovodilac Sektora za održavanje 20kV i 35kV i najavio drugu fazu u okviru koje će se vršiti obilazak, snimanje i priprema preostalih 80 trafostanica tog naponskog nivoa.

Aktivnostima u TS „Bioče“ prethodili su, prema riječima Krstajića, određeni pripremnici radovi da bi beznaponsko stanje kod korisnika trajalo što kraće.

Neki djelovi postrojenja pripremaju se i sklapaju u priručnoj radionici Sektora za održavanje 20kV i 35 kV. Najznačajniji dio pripremnih radova odnosi se na ožičavanje i parametrizaciju savremenih digitalnih relejnih uređaja koji rukovodcu u trafostanici omogućavaju uvid u sve najvažnije parametre sistema u realnom vremenu, kao i mogućnost komandovanja rasklopnom opremom, a u kasnijoj fazi projekta i sa staničnog računara, sve do konačne realizacije cjelokupnog projekta kada će sve komponente sistema biti spregnute na način koji omogućava daljnji nadzor i upravljanje iz Dispečerskog centra nad svim trafostanicama - ističe Krstajić.

Nakon što zaposleni u Održavanju završe svoj dio posla, nastaviće se i sa ugradnjom optičkih kablova do komandne table nakon čega će uklopničar na računaru imati uvid u uklopno stanje svake ćelije pojedinačno, a kada se okonča implementacija ovog projekta, i dispečer u Dispečerskom centru.

Krstajić navodi da je u planu da se radovi u svih 15 trafostanica, od kojih je deset na Primorju, završe do kraja godine. Nakon završetka radova u TS „Bioče“, aktivnosti se usmjeravaju na Primorje kako bi se dio plana realizovao prije početka turističke sezone, kada radovi za koje je neophodno

beznaponsko stanje nijesu mogući.

Podsjećamo da je jedan od strateških projekata CEDIS-a implementacija „pametnih mreža“ u elektrodistributivni sistem, koja podrazumijeva uspostavljanje SCADA/ADMS sistema za daljnje upravljanje distributivnim trafostanicama (110/35kV, 110/20kV, 110/10 kV, 35/10 kV) na cijelom području Crne Gore, čija je vrijednost projektovana na 25 miliona eura.

Implementacijom SCADA/ADMS sistema postiže se efikasno upravljanje elektrodistributivnom mrežom na osnovu informacija o procesima na mreži u realnom vremenu, uključujući i vizualizaciju mrežnih procesa i mogućnost blagovremene reakcije u cilju izbjegavanja preopterećenja, samim tim i smanjenje broja prekida, odnosno sigurnije i kvalitetnije napajanje električnom energijom za korisnike. Potpuna transparentnost dešavanja na mreži omogućuje i značajne uštede kroz dodatno snižavanje nivoa gubitaka u elektrodistributivnom sistemu. Takođe, napredni sistemi upravljanja elektrodistributivnom mrežom predstavljaju nezaobilaznu potporu procesu „zelene tranzicije“ jer omogućavaju detaljnu informaciju i efikasno upravljanje tokovima energije iz obnovljivih izvora.

Direktor Energetske zajednice krajem aprila u Crnoj Gori

Direktor Sekretarijata Energetske zajednice, Artur Lorkovski, posjetio je krajem aprila Crnu Goru, kako bi učestvovao na Western Balkans ESG Samitu, koji će se od 26. do 28. aprila održati u Porto Montenegro.

- Zadovoljstvo nam je da Lorkovskog najavimo kao govornika na plenarnoj sjednici na Western Balkans ESG Samitu, koji će biti otvoren diskusijom na visokom nivou o imperativu tranzicije ka obnovljivim izvorima energije, izazovima energetske krize i potencijalu Zelene agende za Zapadni Balkan, gdje je Energetska zajednica jedan od ključnih aktera - poručili su predstavnici Sustineri Partnersa, koji stoje iza razvoja centralnog događaja o ESG standardima i pravednoj energetske tranziciji u regionu.

Artur Lorkovski

Lorkovski je iskusni diplomata sa bogatim iskustvom u rukovođenju procesima u oblasti energetske sigurnosti i klimatskih promjena. Njegov rad u Sekretarijatu Energetske zajednice fokusiran je

na proširenje unutrašnjeg energetskog tržišta, te osiguranje pristupačne i čiste energije stanovništvu Jugoistočne Evrope i regije Crnog mora. Poznat po zalaganju za integraciju energetskih tržišta u regiji Zapadnog Balkana. Uz pomoć bliske saradnje sa svim relevantnim partnerima, uključujući vladine agencije, energetske kompanije, nevladine organizacije i civilno društvo, Lorkovski nastoji da osigura uspješno sprovođenje reformi u energetskom sektoru i podsticanja održivog razvoja u cijeloj regiji - dodaje se u javni organizatora samita. Direktor Sekretarijata Energetske zajednice bi trebalo da se sastane sa liderima u energetskom sektoru regiona, te pošalje ključne poruke o pravcima energetske tranzicije za Zapadni Balkan.

CGES u narednih pet godina planira investicije vrijedne 195 miliona

Crnogorski elektroprivredni sistem (CGES) završio je prošlu godinu sa neto dobiti od 21,4 mil EUR, od čega će, u skladu sa zakonskom regulativom, oko 15 miliona u narednim godinama vratiti kroz korekcije krajnjim korisnicima, odnosno potrošačima električne energije.

Predsjednik Odbora direktora te kompanije, Aleksandar Mijušković, kazao je da je prošlogodišnji rezultat kompanije bio rekordan, odnosno 27% veći u odnosu

na 2021.

- Koristi od ove dobiti će imati ne samo naši vlasnici, nego i svi potrošači, jer smo mi regulisana

djelatnost koju kontroliše Regulatorna agencija za energetiku i zakon. Tako da ćemo oko dvije trećine ovog profita, što iznosi oko 15 miliona, vratiti u narednim godinama krajnjim korisnicima kroz korekcije, odnosno kroz smanjenje tarife za prenos - rekao je Mijušković u intervjuu

agenciji Mina-business.

On je dodao da je zabilježen značajan rast prihoda od alokacije prekograničnih kapaciteta, napomenuvši i da nije došlo do poskupljenja električne energije, između ostalog i zbog smanjenja tarife za prenos i dobrog poslovanja CGES-a.

Mijušković je objasnio da su i akcionari CGES-a - država Crna Gora, italijanska Terna i Elektromreža Srbije, zadovoljni sa ovakvim načinom poslovanja, kao i rezultatima koje su postigli u saradnji sa njima i uz nemjerljivi doprinos zaposlenih.

Takođe, CGES je završio i gradnju 400 kilovoltnog dalekovoda prema Pljevljima, u dužini od oko 100 kilometara, čime su poboljšali rad sistema i rasteretili ga u dijelu Nikšića i onom vezano za hidroelektranu (HE) "Perućica".

Mijušković je istakao i realizaciju projekata koji se tiču obnavljanja i rekonstrukcije visokonaponske opreme, za šta su dobili grant od Evropske unije (EU).

CGES će ulagati u mrežu i u smart grid projekte, kao i u poboljšanje infrastrukture.

Pripremila: Dragana B. Mijušković

Rekordi u OIE

Svjetski kapacitet proizvodnje električne energije iz OIE uvećan je za rekordnih 295 gigavata, odnosno za 9,6 %, saopštila je IRENA. Učestice fotonaponskih postrojenja je iznosilo dvije trećine, dominantno u Jugoistočnoj Evropi, gdje su Bugarska i Kipar postigli nevjerojatne rezultate. OIE su na kraju prošle godine imali 40% udjela u svjetskom kapacitetu proizvodnje, a zbirna snaga proizvedenih megavata, dostigla je 3,37 teravata. Udio zelene energije u novim elektranama popeo se na, dosad nezabilježenih, 87 %. Solar je imao udio od skoro dvije trećine ili 192 GW. Istovremeno je pridodato 75 GW iz energije vjetra. Hidroelektrane su ostale najveći segment tržišta zelene električne energije, sa proizvedenih 1,39 teravata. Učestice geotermalne energije je 14,9 gigavata. Što se Balkana tiče, Crna Gora je stigla na 26 MW, Srbija 137, Bosna i Hercegovina 107, Hrvatska 182, Kosovo je ostalo na 10 MW, Sjeverna Makedonija 831 MW, dok je snaga fotonaponskih pogona u Albaniji uvećana na samo 29 MW. **(energetskiportal.rs)**

Daljinsko grijanje iz Rajne

Njemačka kompanija MVV u Manhajmu teži da do 2040. godine postane klimatski neutralna, a onda i klimatski pozitivna. Prvi korak je već napravljen postavljanjem protočne toplotne pumpe koja će, kao izvor, koristiti vodu iz rijeke Rajne. Pumpa je jedna od pet velikih, koje se trenutno grade u Njemačkoj; kapacitet joj je 20 MW za proizvodnju toplotne energije, kojom će se voda u sistemu daljinskog grijanja, dogrijavati do 99 stepeni Celzijusa. Objekat će snabdijevati 3.500 domaćinstava i uštedjeti 10.000 tona emisija CO2 godišnje. Iz Rajne i rijeke Nekar bi se, prema procjenama, moglo izvlačiti najmanje 500 megavata toplote. **(energetskiportal.rs)**

Francuska gradi šest nuklearnih reaktora

Francuski parlament dao je zeleno svjetlo Vladi za izgradnju šest novih nuklearnih reaktora. Predsjednik Emanuel Macron namjerava započeti izgradnju prvog nuklearnog reaktora sljedeće generacije EPR2, u maju 2027. u sklopu plana vrijednog 52 milijarde eura. **(energetika-net.hr)**

Srbija: Subvencije za 100.000 domaćinstava

Ministarka rudarstva i energetike Srbije Dubravka Đedović izjavila je da će biti raspisan javni poziv za subvencije građanima kako bi im stanovi i kuće bili energetski efikasni. Država će subvencijama pokriti 50% troškova, dok drugu polovinu finansiraju sama domaćinstva. Konkursom će biti obuhvaćeno od 80.000 do 100.000 domaćinstava, kazala je Đedović. Ministarstvo i lokalne samouprave su do sada uložili oko 23 miliona eura. **(energetskiportal.rs)**

Rast industrije vjetra

Do 2025. se očekuje uzastopno obaranje rekorda u proizvodnji električne energije iz vjetroelektrana, sa novim instalacijama i na kopnu i na vodi. Iako su uska grla u toj industriji u Sjedinjenim Državama i Kini, očekuje se rast proizvodnje energije iz vjetra po 136 gigavata godišnje. Tako bi do 2027. trebalo da bude instalirano još 680 gigavata. Sektor vjetra je spreman da 2023. odskoči i prvi put premaši stotinu gigavata u novim instalacijama, pa su prognoze jako dobre; očekuje se 115 GW struje, od čega 97 GW na kopnu. **(energetskiportal.rs)**

Bum virtuelnih elektrana u BiH

Agregiranje proizvodnje iz malih, distribuiranih, elektrana kroz virtuelne elektrane doživjelo je pravi bum u Bosni i Hercegovini. Trenutno je u zemlji sedam virtuelnih elektrana, koje okupljaju postrojenja snage 120 MW, što je više nego zajedno u svim zemljama članicama Energetske zajednice, a očekivanja Nezaavisnog operatora sistema u BiH su da će se do kraja godine ta snaga povećati na 250 MW. **(energetskiportal.rs)**

Podmorski dalekovodi za Siciliju i Sardiniju

Siemens Energy osigurao je veliki ugovor za gradnju četiri pretvarača za prijenos električne energije između italijanskog kopna te ostrva Sicilije i Sardinije. Vrijednost ugovora je gotovo milijardu eura; pretvarači bi trebali biti izgrađeni za italijanskog operatora elektroprivrednog sistema Terna do 2028. godine. Podmorski dalekovodi će se protezati u dužini od 970 kilometara! **(energetika-net.hr)**

Benzinci u EU mogu do 2035.

Dogovor je postignut na sastanku ministara energetike 27 članica EU. Očekuje se donošenje zakona o zabrani prodaje novih automobila i kombija na benzin i dizel od 2035. godine na teritoriji cijele EU, ali uz jedan izuzetak. Vozila sa motorima sa unutrašnjim sagorijevanjem moći će da se prodaju, ukoliko koriste ugljenično neutralna sintetička e-goriva. Novi automobili od 2030. zaključno sa 2034. moraju da imaju najmanje 55% niže emisije CO2, a kombiji da ispuštaju 50% manje tog gasa s efektom staklene bašte. **(energetskiportal.rs)**

Naručen prvi električni amfibijski avion

Švajcarska kompanija Jekta Switzerland razvija projekat električnog putničkog amfibijskog aviona, koji će moći da preleti 161 kilometar sa samo jednim punjenjem. Letjelica je električna, ne ispušta gasove s efektom staklene bašte, koristi i kopno i vodu za uzlijetanje i slijetanje i ima deset motora sa pogonskim sistemom od ukupno 180 kilovata, uz brzinu kretanja do 135 čvorova ili 250 km/h. Moći će da leti dva sata, a energija određena za rezervu dozvoljava još dva sata. PHA-ZE 100 je zamišljen za do 19 putnika, uz tri člana posade. Prva porudžbina je došla od kompanije iz Dubajja. **(energetskiportal.rs)**

Pripremila: Tatjana Knežević Perišić

MR ELEONORA ALBIJANIĆ,
NOVOIZABRANA PREDSEDNICA
UDRUŽENJA ZA ODNOS SA
JAVNOŠĆU I KOMUNIKACIJE
(PRCA) ZA CRNU GORU

Crna Gora je konačno ucrtana na svjetsku PR mapu

„Mreža PRCA-e jugoistočne Evrope je inicijativa koja podržava okupljanje komunikacione zajednice jugoistočne Evrope, čiji je cilj da se stvori još profesionalnija, etičnija i prosperitetnija PR industrija širom regiona. To će olakšati umrežavanje na višim nivoima, razmjenu najbolje prakse i omogućiti članovima pristup značajnom programu događaja i preko 100 onlajn kurseva godišnje“

Mitar Vučković

Kad u Crnoj Gori kažete stručnjak za odnose sa javnostima onda je, sasvim sigurno, prva asocijacija Eleonora Albijanić, naša koleginja koja je, posljednjih dvanaest godina, u komunikacionom timu Elektroprivrede Crne Gore. Izuzetan profesionalac, plemenit i dobar čovjek sa iskustvom sticanim tokom tri decenije u bezbroj uspješno realizovanih kampanja i PR akcija, prvo u Nacionalnoj turističkoj organizaciji, a zatim i u referentnim kompanijama, Telenoru i EPCG, pravi je kapital u oblasti koja je izuzetno važna sa stanovišta izgradnje imidža organizacije sa direktnim uticajem na poslovni rezultat. A da je Eleonora stručnjak velikog kalibra potvrdio je i njen nedavni izbor za predsjednicu novoosnovanog crnogorskog ogranka najvećeg svjetskog udruženja za odnose sa javnošću i komunikacije. Priznanje je to i za našu kompaniju pa smo, tim povodom, sa Eleonorom, koja je i licencirani PR i CSR trener, razgovarali o njenim iskustvima te trenutnom stanju stvari u oblasti odnosa sa javnostima u našoj zemlji. Svakako, bila je zgodna prilika i da se iz prve ruke informišemo o tome šta se može očekivati od dolaska svjetski renomirane strukovne asocijacije u Crnu Goru.

Vaš izbor na mjesto predsjedavajuće crnogorskog ogranka jednog od najvećih svjetskih udruženja za odnose sa javnošću i komunikacije - PRCA može se shvatiti kao kruna jedne uspješne i bogate karijere. Kakav je Vaš osjećaj?

Kada skoro trideset godina radite u jednoj profesiji, radite predano i najbolje što možete, onda izbor na mjesto predsjedavajuće crnogorskog ogranka najveće svjetske asocijacije za odnose sa javnošću i komunikacije svakako jeste jedan vid priznanja da ste dobro radili, a kao što jedna pjesma kaže „...osjećaj je izuzetan...“.

U protekle, gotovo, tri decenije imali ste priliku da se dokazujete u raznim oblastima, radili ste u Nacionalnoj turističkoj organizaciji Crne Gore, bili odgovorni za reputaciju jedne renomirane strane kompanije kakva je Telenor, zatim izuzetno ste važan dio komunikacionog tima i ovdje u Elektroprivredi Crne Gore. Možete li povući paralelu, šta Vam iskustvo govori, gdje ste bili najzadovoljniji u profesionalnom smislu?

Rad u svakoj od navedenih organizacija, donosio mi je različita profesionalna

iskustva i znanja. U Nacionalnoj turističkoj organizaciji počela sam da radim sada već davne 1994. godine, a učila sam kroz rad, jer odnosi s javnostima tada nisu bili afirmisani u Crnoj Gori na način kako su to danas niti je bilo velikih prilika za obrazovanjem iz ove oblasti u Crnoj Gori. Moj posao tada je bio izazovan, jer je Crna Gora bila pod sankcijama, nismo imali predstavništva u inostranstvu, pa je svaka organizacija nastupa crnogorske turističke privrede na sajmovima širom Evrope bila prava mala avantura. Kontakti sa inostranim PR agencijama i inostranim novinarima, organizacija boravka studijskih grupa novinara i turoperatora u Crnoj Gori, podrška u pisanju prvog svjetski poznatog vodiča o Crnoj Gori, BRADT Travel Guide, neprocjenjiva su iskustva. Korak po korak, uz sjajnu ekipu, stekla sam dovoljno iskustva da nakon sedam godina pređem u tadašnji ProMonte i dobijem zadatak da uspostavim službu i funkciju odnosa sa javnošću. Rad u Telenoru za moju karijeru bio je presudan. U pravo vrijeme sam se našla u industriji telekomunikacija koja je tada bila vrlo popularna, puno tehnoloških novina, različitih proizvoda, društveno odgovornih akcija, a sve to u međunarodnom okruženju i uz smjernice „majke“ firme iz Osla. Nakon devet fantastičnih godina u Telenoru, sa

inpulsa sam prešla na kilovate i evo gazim već 13-tu godinu u Sektoru za korporativne komunikacije kao specijalista za eksternu komunikaciju. U profesionalnom smislu, najzadovoljnija sam bila u Telenoru, dok sam dušom i dalje u turizmu sa nezaboravnom ekipom ljudi koji su i danas moji najbolji prijatelji.

Šta znači činjenica da je jedna svjetski renomirana Asocijacija za odnose sa javnošću i komunikacije došla u Crnu Goru i šta su Vaši prioriteti kao predsjedavajuće crnogorskog ogranka PRCA-e?

Za svaku profesiju bitna je njena standardizacija i rad po utvrđenom kodeksu ponašanja. Profesionalizaciji najviše doprinose razna strukovna udruženja, a mi, nažalost, već godinama nemamo nacionalno udruženje za odnose s javnošću. Bila sam prva predsjednica kada se ono formiralo 2003. godine, ali je prestalo sa radom. Zato je bitno što je jedna svjetska i to najveća Asocijacija za odnose s javnošću odlučila da i PR profesionalce iz Crne Gore stavi na svjetsku PR mapu i pruži im šansu za prvoklasnim umrežavanjem i daljim profesionalnim razvojem. PRCA pruža izuzetne obuke i autoritativne industrijske podatke, a takođe, upravlja i Međunarodnom organizacijom za savjetovanje u komunikacijama (ICCO) - krovnim tijelom za 41 nacionalno PR udruženje i 3.000 agencija širom svijeta.

Mreža PRCA-e jugoistočne Evrope je inicijativa koja podržava okupljanje komunikacione zajednice jugoistočne Evrope, čiji je cilj da se stvori još profesionalnija, etičnija i prosperitetnija PR industrija širom regiona. To će olakšati umrežavanje na višim nivoima, razmjenu najbolje prakse i omogućiti članovima pristup značajnom programu događaja i preko 100 onlajn kurseva godišnje.

U tom pravcu i moja uloga biće da stvari koje su relevantne za naše podneblje budu na najbolji način koordinirane i promovisane. Iskreno se nadam se će dolazak PRCA-e na naše tržište podstaknuti entuzijazam kod kolega da se obnovi i ponovi uspostavi nacionalno udruženje za odnose s javnošću.

Koliko je teško raditi odnose sa javnošću u Crnoj Gori, kako ste zadovoljni trenutnim stanjem struke, gdje smo u odnosu na standarde razvijenih zemalja?

Odnose s javnostima uspješno mogu

raditi oni koji vole da komuniciraju i da sebe u tome daju sto odsto. Ovo je jedan odgovoran posao, sa sobom nosi i veliku dozu javne funkcije i određena pravila moraju se poštovati. U Crnoj Gori trenutno imamo praktikovanje odnosa s javnostima od nivoa „dječijih bolesti“ do strateške primjene najvećih svjetskih standarda. Od trenutka kada sam ja počela, prije 30 godina, stanje je naravno puno bolje, ali ima mnogo prostora za dalje unapređenje. Prije svega na polju obrazovanja, jer u Crnoj Gori i dalje nema akademskog usmjerenja za odnose s javnostima na fakultetima. I dalje se odnosi s javnostima, uglavnom, poistovjećuju sa jednom njegovom funkcijom, odnosima sa medijima. A PR je mnogo širi: podrazumijeva, kako i sam naziv kaže, izgradnju i održavanje odnosa razumijevanja i povjerenja sa svim javnostima na koje organizacija ima uticaj ili koje na nju imaju uticaj. Prije svega tu je upravljanje internim komunikacijama, bez dobre interne komunikacije nema ni dobre eksterne komunikacije, potom tu su obavezna istraživanja, koja daju smjernice u kom pravcu treba razvijati komunikaciju, upravljanje događajima, komuniciranje u kriznim situacijama, pisanje svih vrsta sadržaja - od saopštenja za javnost, preko sadržaja za web i društvene medije, brošure i sl, uredništvo internog i eksternog sajta, profila na društvenim medijima, osmišljavanje kampanja, praćenje sponzorstava i društveno odgovornih aktivnosti, monitoring i evaluacija, upravljanje dodijeljenim budžetskim sredstvima...

Šta bi trebalo uraditi kako bi odnosi sa javnošću u Crnoj Gori konačno bili shvaćeni kao važna funkcija u kreiranju reputacije i imidža jedne kompanije ili neke druge organizacije?

Edukacija, edukacija i opet, edukacija. Na svim nivoima, kroz sve kanale i raznovrsne alate. I dalje pozicija PR-a zavisi od percepcije rukovodstva organizacije o njenom značaju i važnosti. Kad je na snazi doba prosperiteta i nema turbulentnih dešavanja, neko skoro i pomisli da mu PR možda i nije neophodan, ali kad se desi neka krizna situacija, prvo se zove PR da „vadi vrući krompir iz vatre“. A mnogo bi lakše i jednostavnije bilo da se kontinuirano razvija funkcija PR-a, kojoj je jedan od glavnih zadataka da preventivno djeluju, da sagledava, istražuje, pretpostavlja moguće situacije koje bi moglo nepovoljno djelovati na poslovanje organizacija, svoja saznanja prenosi rukovodstvu i onda zajedno rade na tome da do krize ne dođe.

Eleonora, Vi ste i licencirani PR i CSR trener?

Višedecenijsko iskustvo i znanje koje sam sticala, odlučila sam podijeliti sa drugima. I taj posao mi pričinjava najveće zadovoljstvo. Prenositi znanje, uz primjere iz prakse, svima koji se već bave ili će se baviti PR-om, rukovodstvima raznih organizacija i kompanija, velikih i malih, predstavnicima civilnog sektora, vladinim ustanovama, trag je koji, nadam se, ostavljam za sobom u vremenu. Osjećam se ispunjeno i korisno kad primjetim da se znanja i iskustva koja sam prenijela, primjenjuju u praksi.

Koliko je, kada radite posao u PR-u, lako ili teško uskladiti poslovne obaveze sa privatnim životom?

Nije ih lako i jednostavno uskladiti, ali kad volite ono što radite, a uz to imate i razumijevanja i podršku porodice, onda nije ni teško. Imala sam sreću da je moja porodica, i Stjepčevići i Albijanići, bila u prilici da uskoči i pomogne kad god je za tim bilo potrebe. Baviti se PR-om podrazumijeva da ste dostupni 24 sata i to podrazumijeva veliku odgovornost i obavezu, kao i sposobnost dobre organizacije i promjene plana u posljednjem času. Ali, kada bih se vratila u prošlost i imala mogućnost opet da biram čime bih se bavila u životu, bili bi to ponovo odnosi s javnostima.

Marija Vukotić

Susret sa Žarkom Malovićem bio je prijatan, jer smo ga upoznali kao nenametljivu, ali energičnu i radnu osobu. Ove dominantne crte njegovog karaktera uočili su i odgovorni ljudi u našoj kompaniji, pa je Žarko prošle godine dobio nagradu za najboljeg radnika, za koju kaže da mu predstavlja najljepše i najveće priznanje koje radnik može da dobije od kolektiva i kolega sa kojima je proveo čitav radni vijek. Kao stručan i izuzetno vrijedan, uvijek je dobijao zaduženja kojima je prilazio krajnje odgovorno.

Pogonska spremnost HE "Perućica" oduvijek je na maksimalnom nivou, a toje rezultat angažovanja tima ljudi koji brinu o svakom dijelu opreme. Žarko Malović, predradnik za energetske i mjerne transformatore, odvodnike prenapona i rasklopnu opremu, jedan je od profesionalaca koji je srcem i dušom vezan za „Perućicu“ u kojoj radi gotovo četiri decenije. Njegova uloga, kao operativca, je obilazak i kontrola VN prekidača, rastavljača, mjernih transformatora, kontrola SF-6 gasa u prekidačima, pritisak zraka, kao i nivo ulja i rad kompresora. Uobičajan dan našeg kolege podrazumijeva obilazak pogona i provjeru ispravnosti opreme. Ako se pojave problemi mora da ih otkloni u što kraćem roku. Kaže da su kablovi, oprema kao nervni sistem ljudskog organizma.

-Svaki kabl, žila kabla, dio opreme mora biti na svom mjestu, jer greške nijesu dozvoljene - ističe Žarko

Malović kaže da je, nakon završetka srednje škole, gdje se obrazovao za tehničara energetike, započeo radni odnos u HE „Perućica“ 1988.godine, kao najmlađi radnik, sa svojih 18 godina. Kao mladog radnika starije kolege su ga prihvatile i trudile se da ga nauče zanatu, odgovornom i predanom radu. Kako tada, tako i danas Malović prilazi poslu. Kaže da čovjek uči dok je živ ili je živ dok može da uči! Zato i smatra da rad oplemenjuje čovjeka te da je danas uspjeh provoditi radni vijek pošteno, radno i odgovorno. Nekada i kada su problemi prisutni, uglavnom iz elektro struke, uvijek ih odgovorno i profesionalno zajedno rješavamo.

- Mogu reći da sam jako zadovoljan što sam kroz saradnju sa kolegama stekao veliki broj prijatelja koji zajedno samnom smatraju „našu staru damu“ Perućicu svojom drugom kućom - ističe zadovoljno Malović ističe da je zadovoljan što je

ŽARKO MALOVIĆ, JEDAN OD NAJBOLJIH RADNIKA EPCG

I srcem i dušom vezan za Perućicu

profesionalnu karijeru vezao za energetskog giganta u našoj državi, pogotovo za „Perućicu“, grandiozni hidroenergetski objekat, prvi te vrste u Crnoj Gori. Ističe da je, na osnovu višegodišnjeg iskustva, stekao mišljenje da kancelarijski posao ne može u istoj mjeri isprofilisati ljude niti ih može učiniti nesebičnim i bliskim kao što to može terenski život i svakodnevnica.

- Izvršavanje poslova u razvodnom postrojenju obično zahtijeva rad u otežanim uslovima, kao što su ekstremno visoke temperature, velika vlažnost vazduha, hladnoća, a obično obim posla zahtijeva i prekovremeni rad, gdje sa kolegama provodite više vremena, nego sa ukućanima, jer mi, kao ekipa, radimo i dišemo jednim srcem i dušom - kaže Malović dodajući da se nije desilo da se posao ne završi kvalitetno, brzo i sa elanom.

Ponosan je na radni staž proveden u EPCG. Smatra da je u današnje vrijeme to privilegija, a pogotovo raditi u pogonu HE "Perućica" gdje je moguće steći veliko znanje i iskustvo u oblasti energetike. Po mnogo čemu netipičan, Žarko u poslu vidi veliki smisao, a za „Perućicu“ kaže

da ima posebno mjesto u njegovom srcu. Rad je uostalom obilježio njegov život i sazrijevanje. Da voli svoj posao kažu i njegove kolege. Opisuju ga kao dobrog radnika, prijatelja i čovjeka. Biti u njegovom društvu stvar je pozitivne energije i lijepog raspoloženja, a kako kaže jedan od njegovih kolega, Žarko je čovjek sa lijepim manirima, vrlo šaljiv, što je dobro kad nam naiđe loš dan. Da voli ljude i da ljudi vole njega uvjerali smo se i sami, a on priznaje da svoje slobodno vrijeme najradije provodi u društvu i izlascima.

- Prijatelja ima, a najbolji prijatelji su oni u čijem društvu možemo da ćutimo, a da se ipak osjećamo dobro kao i da najsrdačnije razgovaramo - pozva se Žarko na dobro poznatu izreku. Na život gleda sa pozitivne strane. Za to ima još puno razloga. Zadovoljan je i ponosan na svoju kćerku koju usmjerava da poštuje vrijednosti u koje i sam vjeruje, a to su poštenje, ljubav prema životu i drugim ljudima. Malo šta bi, kaže, mijenjao u svom životu, osvrnuvši se opet na posao, ističe da bi, kada bi bio u prilici ponovo da bira, opet odabrao rad u kolektivu u kojemu je proveo najljepše godine života.

EPCG i OSCG nastavljaju uspješnu saradnju

Elektroprivreda Crne Gore i Odbojkaški savez Crne Gore nastaviće veoma uspješnu saradnju i u 2023. Godini. Najveća državna kompanija i krovna institucija odbojke u Crnoj Gori produžili su ugovor o generalnom sponzorstvu za još godinu. Ugovor su potpisali izvršni direktor EPCG Nikola Rovčanin i predsjednik OSCG Cvetko Pajković.

Predsjednik Odbojkaškog saveza Crne Gore se zahvalio EPCG na produžetku ugovora i istakao da će najveću korist od ovog sponzorstva imati odbojkaški klubovi u Crnoj Gori.

- Odbojkaški savez izražava zadovoljstvo i zahvalnost što smo u prilici da danas potpišemo ugovor o generalnom sponzorstvu sa Elektroprivredom Crne Gore, koji će značiti nastavak saradnje sa jednom od najvećih kompanija u našoj zemlji, kompanijom koja prednjači po društvenoj odgovornosti. Vjerujem da je ovo produženje saradnje posljedica naših rezultata i aktivnosti, koje će savezu naročito značiti u godini u kojoj nas očekuje treći uzastopni nastup seniora na Evropskom prvenstvu, organizacija U17 Evropskog prvenstva za odbojkaše, kao i učešće seniorki u Srebrnoj ligi, te balkanska prvenstva za šest mlađih reprezen-

tativnih selekcija. Ipak najveću korist će imati klubovi, jer će od ovog sponzorstva svim klubovima EPCG Superlige odbojkaša i odbojkašica, kao i EPCG Prve lige odbojkašica, i u narednoj sezoni biti plaćene takse za službena lica, kao što je to bio slučaj prethodne i ove sezone - izjavio je Cvetko Pajković, predsjednik OSCG.

Izvršni direktor EPCG Nikola Rovčanin je čestitao OSCG na velikim uspjesima u prethodnom periodu i istakao da će Elektroprivreda Crne Gore biti oslonac i pružena ruka Odbojkaškom savezu Crne Gore, kazao je Rovčanin.

ali i drugim sportskim kolektivima.

- Koristim ovu priliku da vam čestitam na velikim uspjesima u prethodnom periodu, u nadi da ćete nastaviti da nižete dobre rezultate i u vremenu koje je pred nama. Elektroprivreda Crne Gore na ovaj način pokazuje društvenu odgovornost, pokazivala je i ranije, a pokazivaće i u budućnosti. Uvijek ćemo biti oslonac i pružena ruka, kako drugim sportskim kolektivima, tako evo sada i Odbojkaškom savezu Crne Gore - kazao je Rovčanin.

Stefani Eraković

EPCG ponovo sponzor Vaterpolo-plivačkog saveza Crne Gore

Uspješno partnerstvo našeg najtrofejnijeg nacionalnog sportskog saveza i najveće državne kompanije nastavljeno je - Elektroprivreda Crne Gore i Vaterpolo-plivački savez Crne Gore (VPSCG) produžili su ugovor o generalnom sponzorstvu za još godinu.

Ugovor su potpisali izvršni direktor EPCG Nikola Rovčanin i predsjednik VPSCG Đuro Marić.

Rovčanin je podsjetio da saradnja traje od 2006. godine i kazao da EPCG podržava sportske saveze i da je uvijek uz crnogorske sportiste.

"Mi smo vaterpolo savez prepoznali zbog tradicije, ugleda i rezultata na međunarodnoj sceni", naglasio je Rovčanin.

"Vaterpoliste i ove godine čekaju velika međunarodna takmičenja. Nadam se

velikim uspjesima i plasmanu na Olimpijske u Parizu".

Predsjednik Vaterpolo-plivačkog saveza Đuro Marić zahvalio je EPCG što prepoznaje kvalitet naše najtrofejnije reprezentacije i što je godinama stoje uz "ajkule".

"Zadovoljstvo je da se ova podrška nastavlja, a ako se nastavlja onda sa sigurnošću možemo da kažemo da je do sada bila uspješna", rekao je Marić.

"Posebno sam zahvalan na tome što EPCG prepoznaje značaj ulaganja u sport, dajući time veliki doprinos društvu u kojem posluje. EPCG od početka podržava crnogorske vaterpoliste, koji na najbolji način predstavljaju Crnu Goru i naš sportski duh", kazao je Marić.

Stefani Eraković

REGIONALNI TURNIR VETERANA U KOŠARCI

KK EPCG osvojio „Palmon cup“

Košarkaška ekipa Elektroprivrede Crne Gore osvojila je „Palmon cup“, turnir košarkaškog veterana u kategoriji 40+, pobijedivši ekipe Karača Rivijera rezultatom 53:50 i Comeback Podgorica 39:34.

Turnir je odigran od 23. do 25. marta, u dvorani Sportskog centra u Igalu.

Ekipa Elektroprivrede pobjedu nad ekipom Karača Rivijera obezbijedila je sigurnijom igrom, u kojoj su naši momci zadržali smirenost i prednost koju su imali tokom većeg dijela meča. Protivnička ekipa je teško uspijevala da nađe rešenja za raznovrstan napadački potencijal naših bekova Danila Fatića, Bojana Đordana i, pogotovo, za univerzalnu igru Miljana Vukotića na koju smo navikli.

U borbi za prvo mjesto viđen je sličan scenario. Od početka utakmice Elektroprivreda je nametnula tempo, bila u konstantnoj prednosti, uz još jednu sjajnu predstavu pomenutog trojca, da bi tokom treće dionice protivnik uhvatio rezultatski priključak. U tom periodu igre iskoračio je kapiten naše ekipe, Marko Vojičić, koji je sa šest vezanih poena i borbom pod oba obruča uveo utakmicu u mirniju završ-

nicu. Time je osigurao pobjednički pehar za ekipu, a za sebe zasluženu nagradu za najkorisnijeg igrača turnira.

Sa pozicije pored aut linije, posvećeno i pedantno usmjeravao i motivisao kolega Đoko Banović.

Važno je istaći da su na turniru, u tri starosne kategorije, učešće uzele veteranske ekipe iz Crne Gore, Srbije i Hrvatske, te da je takmičenje proteklo u atmosferi lijepog druženja, uz zavidan nivo kvaliteta igre i takmičarskih ambicija.

Naša košarkaška sekcija, ovim trijumfom, je nastavila seriju dobrih rezultata, imajući u vidu i pobjedu na turniru „Adriatic cup“ u Jelsi, na Hvaru, ostvarenu u septembru prošle godine.

KK Elektroprivreda Crne Gore će nastaviti misiju promovisanja rekreativnog sporta i načela da je, uz „fair play“, važno učestvovati, ali je, kako bi to rekao proslavljeni košarkaški strateg Svetislav Pešić: „Kafa je ujutru ljepša kad se pobijedi“.

Dragana B.Mijušković

Tekst i fotografije: Andrija Kasom

GRADIĆ PO MOJEM MERAKU

Konjic je od Sarajeva udaljen 61 kilometar, i nalazi se na krajnjem sjeveru planinske Hercegovine, u centralnom dijelu Bosne i Hercegovine, i kotlini sa obe strane rijeke Neretve i oko ušća Neretvine pritoke Trešanice.

U vrijeme mog dolaska, grad je još spavao, samo rijetki prolaznici su se mogli sresti. Nakon parkiranja auta na parking u gradskoj tržnici, zaputio sam se na mjestu Stare Kamene čuprije, prva mi je zapala za oko. Mirna voda Neretve, sa prvim sunčevim zracima stvarala je fantastične refleksije, u prvi tren sam bio osvojen. Čuprija ima šest lukova i sagrađena je 1682. godine, a srušena je posljednjeg dana Drugog svjetskog rata. Dugo je čekala svoju obnovu, punih 66 godina – tu priču sam čuo od konobara kafića u ko-

Putovanje Bosnom i Hercegovinom(II)

Prvi dio odmora sam odlučio da iskoristim putešestvijom Bosnom i Hercegovinom. Otisnuo sam se ka Sarajevu, prvi put sam tamo bio za vrijeme studenskih dana i cijelo vrijeme u sebi nosio najljepše slike koje sam doživio na jednom od svojih putovanja. Pamtio sam srdačnu, veselu, predusretljivu raj, najpozitivniji narod bivše Jugoslavije. Vjerovao sam da je sve ostalo ista, a ništa nije isto. Sarajevo nije što je nekad bilo. Posjetio sam po prvi put i Stari grad Konjic, otišao do mosta na Neretvi, šetao sokacima Mostara, na kraju završio u Dubrovniku

jem sam svratio na domaću kafu, u tim trenucima to je bio jedini kafić koji je otvorio svoja vrata. U kafiću sam se dugo zadržao, sve do trenutka kada je grad počeo da živi svoj novi dan, natenane sam gustirao dvije odlične domaće kafe, tako dobre nijesam pio u Sarajevu. To mi je pasovalo, sjedio sam na najljepšem mjestu kafića, sa pogledom na prelijep i veličanstven most, koji mi je u tišini jutro pričao priču prošlih vremena. Bio sam u svom svijetu, daleko od svega i svačega.

U trenutku kada je grad počeo da živi, kada su suvenirnice, prodavnice i drugi kafići otvorili svoja vrata, krenuo sam u obilazak. Grad je izuzetno sređen, čist, niđe papirića nijesam vidio. Mali trgovci, lijepo sređena šetališta, restorani u nacionalnom stilu, brzo su počeli da se pune lokalnim stanovništvom, turistima... mnogi turistički autobusi su zauzimali mjesta na parkinzima. Jutarnju tišinu,

zamijenio je žagor ljudi. Ovaj dio grada se brzo može obići, on mi je bio primaran, ne interesuju me djelovi grada sa novim zgradama, ne interesuju me savremeni kafići i restorani, koji u svakom gradu liče jedan na drugi, ko jaje jajetu. Interesuju me starine.

Prolazeći pored turističke agencije, na izlogu sam vidio ponudu obilaska Titovog bunkera ARK, i istog trenutka odlučio da ga posjetim. Bunker se nalazi duboko u utrobi planine Prenj, udaljen od grada nekih 8 kilometara, godinama je bio skrivan od javnosti. Danas je to turistička atrakcija, prostire se na više od 3.000 metara kvadratnih i danas ga mogu svi posjetiti. Šetnjom bunkerom, shvatio sam da se radi o savremenom bunkeru, i bio sam ponosan na sebe što sam odlučio da ga posjetim. Nezaboravno iskustvo.

Po završetku obilaska bunkera, krenuo sam dalje, moja sledeća destinacija je

bila Jablanica.

MOST NA NERETVI SIMBOL SLAVNE ISTORIJE

Od Konjica do Jablanice je 22 kilometra. Put je dobar, velikim dijelom prolazi pored obale rijeke Neretve. Kako mi se nije žurilo, zastajao sam na par mjesta, na lijepo sređenim parkinzima sa klupama, stolovima i nastrešnicama, koja su bila dobro sklonište od izuzetno visokih temperatura koje su vladale. Bira sam stajališta sa kojih su se pružali dobri kadrovi, koristio ih za male pauze da se zapali cigar, osvežim nekim hladnim napitkom, na putovanja ne odlazim bez njih.

Dolaskom u Jablanicu, direktno sam se uputio ka Muzeju „Bitka za ranjenike na Neretvi“. Veliki broj autobusa, automobila, motora bilo je parkirano na parking, svoje auto sam morao parkirati sa strane.

Krenuo sam pravo do mosta na Neretvi, spuštajući se uskom stazom niz nizbrdicu. Dolaskom do srušenog mosta, kroz glavu su počele da mi se ređaju slike iz filma „Bitka na Neretvi“, vratilo mi se sve ono što smo u školi iz istorije učili o ovoj bitki. Osjetio sam nevjerovatno zadovoljstvo, ispunjenost...što sam došao na ovo mjesto i poslije toliko godina ponovo se sjetio borbi koje su se tokom Četvrte neprijateljske ofanzive u Drugom svjetskom ratu 1943.godine vodile, a da je na ovom mjestu Vrhovni štab sa vojskom i ranjenicima prešao preko Neretve. Ponosan sam na istoriju bivše nam domovine, srećan sam što ovo mjesto, kako domaći tako i strani turisti posjećuju.

Obilaskom cijelog kompleksa, uputio sam se ka muzeju. Mnogi eksponati iz rata su tu, meni se najviše dojmiše urađene scene na koji način se pomagalo ranjenicima. Sve me je to dotaklo, neke čudne struje su mi prolazile tijelom.

Obišao sam sve eksponate, ne znam koliko sam se zadržao u Muzeju. Svoju posjetu ovom kompleksu sam završio na terasi kafića, na kojoj sam jedva našao slobodno mjesto. Cijelo vrijeme boravka, kroz glavu su mi munjevito prolazile slike iz Muzeja, slike iz filma, nikako nijesam uspijevao da ih se oslobodim.

Dana 31. marta 2023. godine, posle kraće bolesti preminuo je u 70-oj godini

Željko Mijanović
(1953 - 2023.)

Željko Mijanović bio je dugogodišnji radnik EPCG. Mijanović je bio i aktuelni sekretar Šahovskog kluba Elektroprivreda. Bio je zaposlen u Elektrodistribuciji Nikšić još od decembra 1983. godine kao pravnik, da bi od 01.07. 2016 godine prešao u CEDIS, gdje je obavljao iste poslove i ostao do penzije. Kao aktivni šahista dao je ogroman doprinos razvoju ŠK Elektroprivreda. Odgovoran i temeljan, neumorni entuzijasta do posljednjeg dana, nije štedio svoju energiju i svoje vrijeme, da doprinese razvoju igre na 64 polja kako u Nikšiću tako i u Crnoj Gori. Bio je omiljen među kolegama, a ostao je upamćen i kao uzoran i vrijedan radnik. Mijanović je sahranjen na gradskom groblju u Nikšiću 02. aprila 2023. godine. Iza sebe je ostavio suprugu Draganu i sinove Ivana i Igora.

„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“

NAGRADE
89 KOLA:

XIAOMI
REDMI A1

x1

MS INDUSTRIAL ICARUS
C710 GAMING SLUSALICE

x3

MS INDUSTRIAL S500
POWERBANK

x2

LENOVO E1 PRO CRNI
SMARTWATCH

x5

DELL
E51520P TORBA

x5

89. KOLO
NAGRADNE IGRE

„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“

89. KOLO
NAGRADNE IGRE

„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“

Nagradno pitanje:

ZA KOLIKO JE PROCENATA BIO VEĆI STEPEN
NAPLATE U 2022. U ODNOSU NA 2021. GODINU?

PRAVILA:

Pravo učešća u nagradnoj igri imaju samo zaposleni u EPCG koji tačno odgovore na pitanje i pošalju kupon sa odgovorom i ličnim podacima. Svaki zaposleni može poslati samo jedan kupon. Svi koji pošalju dva ili više kupona, kao i oni koji pogrešno odgovore na pitanje, biće diskvalifikovani. Nagradnu igru priređuje Sektor za korporativne komunikacije, te zaposleni u njemu ne mogu učestvovati.

Kupone je potrebno poslati najkasnije 15 dana od izlaska aktuelnog broja lista Elektroprivreda na adresu EPCG, Sektor za korporativne komunikacije, Vuka Karadžića 2, Nikšić, sa naznakom „za nagradnu igru“, ili ubaciti u za to predviđene kutije.

Dobitnici će biti kontaktirani po izvlačenju, a njihova imena objavljena u narednom broju lista Elektroprivreda.

KOMISIJA ZA IZVLAČENJE:

Tatjana Knežević-Perišić (Sektor za korporativne komunikacije)
Miodrag Vuković (Sektor za korporativne komunikacije)

” DOBITNICI 88 KOLA:

Lenovo E1 Pro crni Smartwatch X3

1. Dušica Đodić (HE Piva)
2. Sonja Popović (Direkcija)
3. Miloš Bijelović (HE Perućica)

MS Industrial S500 Powerbank X10

1. Kristina Goranović (Direkcija)
2. Miroslav Rondović (TE Pljevlja)
3. Slavka Brajović (HE Perućica)
4. Stanka Nikolić (FC Snabdijevanje)

5. Olga Radulović (Direkcija)
6. Lidija Rabrenović (OJ Herceg Novi)
7. Milorad Popović (TE Pljevlja)
8. Ivana Kandić (HE Piva)
9. Predrag Đukanović (Direkcija)
10. Milorad Lazović (Direkcija)

REDRAGON Themis H220 Gaming
Gaming slusalice X4

1. Danilo Nikolić (OJ Budva)

2. Žarko Delibašić (DOIE)
3. Nikola Goranović (FC Snabdijevanje)
4. Nikola Radojević (DOIE)

Dell Pro Lite Torba X5

1. Ljubica Radović (HE Piva)
2. Vukoman Gačević (TE Pljevlja)
3. Mirjana Damjanović (Direkcija)
4. Pavle Čanović (HE Perućica)
5. Ivan Bojović (FC Snabdijevanje)

Nikola Tesla

Sama planeta Zemlja očigledno je rotor gigantskog električnog generatora. Zemlja je, dakle, magnet koji se obrće. Tesla je, prema tome, zaključio da nema nikakve potrebe graditi objekte koji proizvode struju, jer Zemlja to već ionako čini. Potrebne su samo antene kojima bi se to ogromno električno polje jednostavno upotrijebilo. Ono bi u potpunosti bilo i ekološki čisto,

Nikola Tesla je genije nauke i neshvaćen naučnik čija su najveća naučna ot-

krića i dalje neprimijenjena. On je išao trećim putem u fizici koji je u dvadesetom vijeku u potpunosti zanemaren. Razvijale su se relativistika i kvantna mehanika, ideje bez najdublje značaja, koje su danas potpuno iscrpljene. Pobijedila je tehnologija zasnovana na nedovoljno promišljenim fundamentima fizike i matematike, i zastranila koristeći zemljine resurse na takav način da to čitavo čovječanstvo danas dovodi u opasnost i ugrožava mu opstanak.

MUDRE MISLI

Ako razum čini čovjeka, osjećaj ga vodi.
Žan-Žak Ruso

Nikad čovjek ne može da kaže toliko mudrosti, koliko može da prečuti ludosti.
Jovan Dučić

Pametnom čovjeku je skoro sve smiješno, mudrom skoro ništa.
Johan Volfgang fon Gete

Kreativan čovjek motivisan je željom da postigne, a ne željom da pobijedi druge.
Ajn Rand

Čovjek će se žešće boriti za svoje interese, nego za svoja prava.
Napoleon I Bonaparta

Uloga iskrenog čovjeka – teška je uloga.
Maksim Gorki

Ako prihvatiš izgladnjelog psa i nahraniš ga, on te neće ujesti. To je razlika između psa i čovjeka.
Mark Tven

Ko je okrutan prema životinjama, ne može biti dobar čovjek.
Artur Šopenhauer

Možete ubiti generala jednoj vojsci, ali ne možete ubiti ambiciju u običnom čovjeku.
Konfučije

Za onog čovjeka koji je mišljenja da će novcem moći učiniti sve, možemo vjerovati da će učiniti sve za novac.
Bendžamin Frenklin

Slobodni ste ako vam je savjest čista.
Johan Volfgang fon Gete

